

UNIBERSIDAD NG PILIPINAS DILIMAN

Batsilyer ng Sining sa Pelikula

MARIA GRACIELLA F. MUSA

Bangkang Papel

(Paper Boat)

Thesis Adviser:

Propesor Rolando B. Tolento, PhD

Kolehiyo ng Komunikasyong Pangmadla

Unibersidad ng Pilipinas Diliman

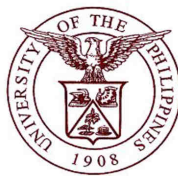
Petsa ng Pagsusumite

24 Mayo 2018

Klasifikasyon ng Tesis

F

Ang tesis na ito ay maaaring gamiting publiko.

UNIVERSITY PERMISSION PAGE

I hereby grant the University of the Philippines a non-exclusive, worldwide, royalty-free license to reproduce, publish and publicly distribute copies of this thesis or dissertation in whatever form subject to the provisions of applicable laws, the provisions of the UP IPR policy and any contractual obligation, as well as more specific permission marking the Title Page.

Specifically I grant the following rights to the University:

- a) To upload a copy of the work in the thesis database of the college/ school/ institute/ department and in any other databases available on the public internet;
- b) To publish the work in the college/school/institute/department journal, both in print and electronic or digital format and online; and
- c) To give open access to the above-mentioned work, thus allowing “fair use” of the work in accordance with the provision of the Intellectual Property Code of the Philippines (Republic Act No. 8293), especially for teaching, scholarly, and research purposes.

MARIA GRACIELLA F. MUSA
College of Mass Communication
University of the Philippines Diliman

BANGKANG PAPEL

(Paper Boat)

ni

MARIA GRACIELLA F. MUSA

ay inaprubahan para sa

Film Institute

at Unibersidad ng Pilipinas Kolehiyo ng Komunikasyong Pangmadla

nina

Propesor Rolando B. Tolentino, PhD

Propesor Elena E. Pernia, PhD

BIOGRAPHICAL DATA

PERSONAL DATA

Name	Maria Graciella F. Musa
Permanent Address	Blk 5 Lot 20-A Daang Bukid, Westbay Homes, Bacoor, Cavite
Cellphone Number	09058643259
Date & Place of Birth	23 March 1997, Manila

EDUCATION

Secondary Level	Salutatorian, Las Pinas Science High School, Las Pinas City
Primary Level	Salutatorian, St. Michael's Institute, Bacoor, Cavite

ORGANIZATIONS

Member, UP Ugnayan ng Manunulat (UGAT)

Member, Linangan sa Imahen, Retorika at Anyo (LIRA)

WORK EXPERIENCE

intern, Star Cinema, 1 buwan

assistant director, *Food for the Soul*

assistant director, *Patulinan*

contributor, Liwayway Magazine

ACHIEVEMENTS

awardee of Gawad Rogelio Sicat for an essay

University scholar: 1st sem AY 2014-2015, 2nd sem AY 2015-2016, 1st sem AY 2016-2017, 1st sem AY 2017-2018; and College scholar: 2nd sem AY 2014-2015, 1st sem AY 2015-2016, 2nd sem AY 2016-2017

PAGKILALA

Taos-puso kong pinasasalamatan ang lahat ng taong tumulong at nag-ambag sa aking tesis, sa kahit anong pamamaraan.

Una, pinasasalamatan ko ang aking pamilya na nagturo sa aking magmahal nang lampas sa sarili. Dahil sa uri ng pagmamahal na ito, nakagagawa ako ng mga pelikulang maiaalay ko sa ating Bayan. Nagpapasalamat ako sa aking nanay na librarian na sinanay akong magbasa ng panitikan mula pagkabata. Nagpapasalamat ako sa aking tatay na kinailangan pang magtrabaho sa ibang bansa nang mahigit isang dekada. Sapat na patunay na ito na nangangailangan ang ating bansa ng panlipunang pagbabago.

Ikalawa, pinasasalamatan ko ang aking mga naging guro mula pre-school hanggang kolehiyo, lalo na ang mga sumusunod: kay Gng. Teresita Pagtakhan na nagturo sa aking maging disipulado, kay Bb. Jennifer Echitan na unang nagsanay sa akin na magsulat ng mga makabuluhang akda at unang humikayat sa akin na magbasa ng Panitikang Pilipino; at kay G. Choy Pangilinan na palaging nagpapaalalang ang pelikula ay dapat na maging armas ng masang Pilipino.

Ikatlo, pinasasalamatan ko ang mga manunulat na nakaimpluwensiya sa aking pananaw sa lipunan at sa mundo sa pamamagitan ng kanilang mga akda.

Ikaapat, pinasasalamatan ko ang mga kaibigang nagsilbing crew sa aking mga pelikula nang walang kapalit.

Ikalima, pinasasalamatan ko ang aking thesis adviser na si Dr. Rolando Tolentino na gumabay sa akin sa buong proseso ng aking tesis.

Huli, pinasasalamatan ko ang masang Pilipinong pinaghuhugutan ko ng mga makabuluhang kuwento.

DEDIKASYON

para sa mga mangingisda
at kabataan ng ating Bayan

ABSTRAK

Binibigyang-kritisismo ng tesis na ito ang kakapatupad lang na Tax Reformation for Acceleration and Inclusion (TRAIN) Law, sa pamamagitan ng pagpapakita ng epekto nito sa mga marhinalisadong sektor sa ating lipunan, gaya ng mga mangingisda. Nais ipahayag ng tesis na ito na ang bagong reporma sa pagbubuwis ay naging dagdag pasanin lamang sa mga mangingisda dahil itinaas nito ang presyo ng gasolina at ng mga bilihin.

Ang pahayag na ito ay sinikap itawid sa pamamagitan ng kuwento ng isang batang babaeng napiling kinatawan ng kanilang paaralan sa isang Math contest. Problema nila ng kaniyang nanay na mangingisda ang registration fee dahil marami pang mga gastusin at tumataas ang presyo ng mga bilihin. Susubukang isolve ng anak ang mga math problems sa kanilang buhay pero malalaman niyang hindi madaling isolve ang mga mabibigat na math problems ng buhay, kagaya ng kawalan ng katarungang panlipunan.

Ang implikasyon ng nasabing reporma sa mga mangingisda ay isang manipestasyon ng ipinanukalang Conflict Theory ni Max Weber. Nakasaad dito na ang lipunan ay patuloy na nakararanas ng kahirapan dahil kinokontrol ng mga mayayaman at makakapangyarihan ang lipunan upang mapanatili ang kasalukuyang kawalan ng katarungan, sa pamamagitan ng pagpapatupad ng mga batas na mangangalaga sa kanilang mga interes (Trubek, 1972).

TALAAN NG NILALAMAN

Pamagat	i
University Permission Page	ii
Approval Sheet	iii
Biographical Data	iv
Pagkilala	vi
Dedikasyon	vii
Abstrak	viii
Talaan ng Nilalaman	ix
I. INTRODUKSIYON	1
II. REBYU NG KAUGNAY NA PAG-AARAL	4
a. <i>Sa Saiyang Isla</i> at ang Problema ng mga Mangingisda	
b. <i>Taya</i> at ang Paggamit sa mga References na Pamilyar sa Bata	
c. <i>Faculty</i> at ang Kahalagahan ng Pagbasag sa Siklo	
d. <i>Grave of the Fireflies</i> at ang Sensibilidad ng Bata Tuwing May Sakuna	
e. <i>Open City</i> at Neorealismo	
f. <i>Bona</i> at ang Tugon ng Babae sa Patriyarkal na Panlilinlang	
g. <i>Sandaang Damit</i> at ang Progresibong Tono	
h. <i>Mga Uring Panlipunan</i> at ang Pagpapaunawa ng Malalim na Konsepto ng Bata	

i. <i>Kung Alam N'yo Lang</i> at ang Pagpapagaan sa Isang Mabigat na Konsepto	
III. BALANGKAS	24
a. Teoretikal na Balangkas	
b. Konseptuwal na Balangkas	
IV. TREATMENT/ STORYLINE/ ISKRIPT	30
V. METODOLOHIYA	46
a. Pre-production	
b. Production	
c. Post-production	
VI. SCHEDULE	55
VII. BUDGET	57
VIII. KRITISISMO MULA SA FACULTY	59
IX. IMPLIKASYON AT REKOMENDASYON	61
X. SANGGUNIAN	62
XI. APPENDICES	66
a. Defense Forms	
b. Cast at Crew	
c. Screenshots	
d. Shotlist	
e. Call sheet	
f. Production Design Breakdown	
g. Production Stills	

h. Casting Call Poster

i. Film Poster

j. Permit to use Music

k. Solicitation Letters

l. Thesis Proposal

I. INTRODUKSYON

Higit pang lumalawak ang agwat ng mayayaman sa mahihirap sa bawat taon. Patuloy na lumalawak ang agwat na ito dahil sa mga ipinatutupad na batas ng pamahalaan na naniil sa kalagayan ng mga mahihirap.

Ayon sa artikulo ng Opinyon Online News Magazine, 14 pamilya sa Pilipinas ang nagtataglay ng sumatotal na halagang P2.135 trilyon. Kung ikukumpara ang halagang ito sa pambansang badyet na P3.002 trilyon para sa taong 2017, kapuna-punang ang kaban ng kayamanan ng mga pamilyang ito ay katumbas na ng 70% ng pambansang badyet para sa buong Pilipinas (Raymundo, 2017).

Pinatutunayan lamang ng pigurang ito na mayroong hindi pantay na distribusyon ng mga kayamanan sa ating lipunan. Nangyayari ito kapag may iilang nagkakamal ng kayamanan sa kani-kanilang mga sarili. Bilang resulta, nawawalan ng sapat na bahagi ang karamihan, na kalaunan ay nagdudulot sa pagdanas nila sa kahirapan.

Kung magiging partikular, ayon sa estadistika ng Philippine Statistics Authority (2017), ang sektor ng mga magsasaka at mangingisda ang pinakamahihirap na sektor sa ating bansa. Ipinakikita rin ng kanilang datos na hindi nagbabago ang posisyon ng dalawang sektor na ito bilang pinakamahihirap simula 2006 hanggang sa kasalukuyan.

Ang abang kalagayan ng mga mangingisda ay higit pang nalulugmok sa kahirapan dahil sa ka kakapatupad lang na Tax Reformation for Acceleration and Inclusion (TRAIN) Law. Ayon sa mga mangingisda, ang kanilang huli sa bawat araw ay hindi tiyak. May mga pagkakataong tatlo hanggang limang kilo lang ng isda ang kanilang nahuhuli. Kaya naman, minsan ay nalulugi pa ang mga mangingisda dahil sa mataas na halaga ng gasolina at pamamalakaya. Sa lalawigan ng Navotas, halimbawa, tumaas ng

anim na piso at bente sentimos ang presyo ng gasolina simula noong Enero 4, 2018 dahil sa TRAIN Law.

Ayon naman kay National Union of Peoples' Lawyers Chairman Neri Colmenares, "bigay-bawi" ang operasyon ng Tax Reformation for Acceleration and Inclusion (TRAIN) Law sa gitnang-uring Pilipino dahil kinukuha rin nito ang perang ibinigay sa mga Pilipino, sa anyo ng mas mabibigat na buwis (ABS-CBN News, 2018).

Samantala, "puro pagbawi" naman ang idinudulot nito sa mga manggagawang bahagi ng informal sector. Ayon kay Ibon Foundation Executive Director Sonny Africa, wala namang natatanggap na benepisyo sa income tax ang mga mahihirap na pamilya; kaya naman, mababawasan pa ang kanilang kita dahil sa mas matataas na presyo ng bilihan at transportasyon (Business Inquirer, 2018).

Ipinakikita nito na hindi lahat ng reporma ay tunay na nakapagbibigay ng konkretong solusyon sa mga problema ng karaniwang Pilipino dahil naisasantabi pa rin ang marhinasiladong uri sa pormulasyon at pagpapatupad ng mga reporma. Malinaw na manipestasyon ito ng pagkukulang ng estado na isaalang-alang ang pangangailangan ng karaniwang Pilipino.

Ang materyal na realidad na ito ay sapat na dahilan upang gumawa ng pelikulang magbibigay ng komentaryo sa TRAIN Law ng rehimeng Duterte. Inaasahang magiging instrumento ang tesis na ito upang bigyang-representasyon ang personal at ekonomikal na kondisyon ng sektor ng mga mangingisda, upang bigyang-pansin ang nakakaligtaang sektor sa lipunan, sa panahon kung saan nagpapatupad ng mga polisiyang hindi isinasaalang-alang ang magiging kapakanan ng mga marhinalisado, at upang bigyang-kritisismo ang mga polisiyang tahasang nagsasantabi sa kapakanan ng mga taong nasa

laylayan. Sa kabuuan, nais nitong makiisa at bigyang-inspirasyon ang sektor ng mga mangingisda.

Ito ang napili kong paksa dahil napapanahon ang isyung ito at mahalagang paglaanan ito ng espasyo upang makabuo ng diskurso ang mga manunuod. Naniniwala rin akong may sosyo-pulitikal na tungkulin ang pelikula na magmulat at mag-organisa sa masa. Gaya nga ng sinabi ni Krinitsky na sinipi ni Plekhanov (Taylor, 2009):

"Cinema, 'the most important of all the arts', can and must occupy an important place in the process of cultural revolution as a medium for broad educational work, and the organisation and education of the masses...

Cinema, like every art, cannot be apolitical. Cinema must be an instrument of the proletariat in its struggle for hegemony, leadership and influence in relation to other classes..."

II. REBYU NG KAUGNAY NA PAG-AARAL

Ang mga ideya at istilong nakapaloob sa tesis na ito ay nabuo mula sa mga pirasong napulot ko sa panunuod ng mga pelikula at pagbabasa ng panitikan. Ang mga nakaimpluwensiyang maiikling pelikula sa tesis na ito ay ang mga sumusunod: *Sa Saiyang Isla*, isang tesis-pelikula ni Christian Candelaria; *Taya*, isang 2013 Cinemalaya entry ni Ada Bontuyan; at *Faculty*, isang 2010 Cinemalaya entry ni Jerrold Tarog. Malaki rin ang naging bahagi ng mga pelikulang *Grave of the Fireflies* ni Isao Takahata, *Open City* ni Roberto Rossellini, at *Bona* ni Lino Brocka. Natatangi naman ang ambag ng mga sumusunod na akda: *Mga Uring Panlipunan* ni Equipo Plantel, *Kung Alam N'yo Lang* ni Ricky Lee, at *Sandaang Damit* ni Fanny Garcia. Bawat pelikula o akda ay mayroong kontribusyon sa pagbuo ng konsepto at anyo ng aking tesis.

A. SA SAIYANG ISLA AT ANG PROBLEMA NG MGA MANGINGISDA

Ang pelikulang ito ay tungkol sa isang batang lalaking nangangarap maging sirena. Nakapaloob ang pangunahing tauhan sa isang fishing community kung saan problema ang oil spill dahil nagdudulot ito ng kakaunting bilang ng isdang nahuhuli.

Gayong naisakonteksto ang problemang ito sa espasyong ginagalawan ng naratibo, hindi ito masyadong napagtuunan ng pansin sapagkat tinutukan nito ang pangkasariang aspekto ng naratibo. Kaya kahit pangunahing nakasentro sa perspektiba ng bata ang naratibo, hindi ganap na napagtagpi ang aspirasyon ng batang maging sirena at ang problema ng oil spill sa kanilang komunidad dahil nakahiwalay ang kamalayan ng bata sa aktuwal na kondisyon ng kanilang fishing community at wala siyang direktang partisipasyon sa problema ng kanilang komunidad.

Tulad sa pelikulang ito, nakapaloob din ang naratibo ng aking tesis sa isang fishing community, at bata ang pangunahing tauhan. Gayong may pangkasariang aspekto rin ang aking tesis, mas nakatuon ang daloy ng naratibo sa pagsasalaysay ng mga problemang kinakaharap ng mga mangingisda: kakaunting huli dahil sa mga malalaking kompanyang nagmomonopolisa ng mga isda sa karagatan at ang maliit na kita dahil sa mataas na presyo ng gasolina na dulot ng TRAIN Law.

Mas ekonomikal kaysa pangkalikasan o pangkasarian ang lapit ng aking tesis sa problema ng mga mangingisda. Samantalang kakulangan sa pagiging responsable ng mga tao ang itinuturong sanhi ng problema ng mga mangingisda sa *Sa Saiyang Isla*, isinalarawan ko naman sa aking tesis na ang pangunahing dahilan kung bakit kakaunti ang huli at maliit ang kita ng mga mangingisda ay dahil sa pag-iral ng mapagsamantalang pamahalaan at mga kapitalista.

Aktibo ang pangunahing tauhan na bata sa *Sa Saiyang Isla* sapagkat ipinakita kung gaano kadeterminado ang bata na isakatuparan ang kaniyang pangarap na maging sirena. Sa aking tesis, masasabi kong aktibo rin ang pangunahing tauhan na bata dahil malay siya sa mga aktuwal na problema ng mga mangingisda sa kanilang komunidad -- at ang kamalayang ito ang siyang nagsilbing partisipasyon niya o pakikiisa sa mga pakikipagsapalaran ng kaniyang nanay at iba pang mangingisda.

B. *TAYA* AT ANG PAGGAMIT SA MGA REFERENCES NA PAMILYAR SA BATA

Itinatampok ng pelikulang *Taya* ang mga larawan ng paralelismo sa pagitan ng mga larong kalye at ng mga operasyong isinasagawa sa mga informal settlements. Una, ang Bangsak ay inahalintulad sa talamak na operasyon ng pamamaril o pamamaslang ng mga pulis na nangyayari sa ganitong klaseng lugar. Ikalaw, ang Bente Uno ay inahalintulad naman sa pagtakas o pagtakbo ng mga informal settlers mula sa mga operasyon ng panghuhuli ng mga pulis. Ikatlo, ang Langit-Lupa ay ginamit bilang simbolismo upang isalarawan na ang mga nasa bubong na nagsasagawa ng demolisyon ay nasa langit habang ang mga informal settlers na nakatanghod sa demolisyong ito ay nasa lupa. Ikaapat, ang Target ay isang pagtutulad sa sama-samang pambabato ng mga informal settlers sa mga pulis bilang depensa tuwing may plano ng demolisyon sa kanilang lugar. Sa dulo, ipinarating ng pelikula na ang mismong ideya ng laro ay maiwawangis sa mga pakikipagtunggalian sa buhay kung saan palaging mayroong nananalo at mayroong natatalo.

Ginamit ng pelikula ang konsepto ng larong kalye upang mailahad nang simple ang isang sosyo-pulitikal na paksa na minsan ay kumplikadong ipaliwanag. May ganito ring pagtatangka ang aking tesis. Ang konsepto naman ng elementary arithmetic o math problems ang ginamit ko upang ipaliwanag ang isang sosyo-pulitikal na paksa -- ang implikasyon ng TRAIN Law sa mga mangingisda.

Ang ipinagkaiba lang ng pelikula namin ay purong konseptuwal ang pelikulang *Taya*. Nagbibigay lamang siya ng mga halimbawa ng paralelismo ng larong kalye at ng mga operasyon ng demolisyon sa informal settlements. Walang ganap na estruktura ang

pelikula. Sa ganitong paraan, pumupurol ang komentaryo ng pelikula dahil walang tiyak at mapangahas na posisyon ang pelikula ukol sa nasabing sosyo-pulitikal na isyu.

Samantala, sa aking tesis, sinikap ko pa ring ipaloob ang konsepto ng math sa isang naratibo upang tesis na maipakita ang mga dahilan at implikasyon ng isang sosyo-pulitikal na isyu. Kahit konseptuwal ang pelikula, makatutulong pa rin ang paggamit ng naratibo dahil sa pamamagitan ng paglalantad ng mga sanhi at bunga ng isang panlipunang penomenon, nagkakaroon ng malinaw na posisyon at komentaryo ang pelikula. Kumbaga, hindi nakatali ang pelikula sa pagpapakita ng kung ano na ang realidad; bagkus, nagkakaroon na ng bahagi ang pelikula sa pagpili ng panig at pangangasiwa ng pampublikong diskurso.

C. *FACULTY* AT ANG KAHALAGAHAN NG PAGBASAG SA SIKLO

Maraming mga pelikula ang tumatalakay sa mga panlipunang isyu ngunit nakakahon lang sa paglalahad ng realidad -- walang impresyon ng idealismo -- kaya hindi nagiging progresibo ang direksiyon nito pati ang mga komentaryong nakapaloob dito.

Sa pelikulang *Faculty*, natutuhan ko na mahalagang magkaroon ng representasyon ng mga idealistiko at progresibong tauhan upang matulak ang naratibo at mabali ang siklo ng mga baga-bagay, ng status quo.

Ang representasyon sa gurong nagtuturo sa mga upper class students na maging malay sa mga panlipunang realidad ay lumikha ng alternatibong perspektiba. Dahil dito, nagkaroon ng posisyon ang pelikula, mas naging mapangahas pa ang mga komentaryo, at mayroong direksiyong iminumungkahi ang pelikula.

Sinubukan ko ring basagin ang siklong pinangangalagaan ng status quo sa pamamagitan ng paglikha ng representasyon ng mga idealistiko at progresibong tauhan sa aking tesis. Halimbawa, ang pangunahing tauhan na bata ay idealistiko at progresibo dahil sa murang edad, mayroon na siyang kamulatan sa mga panlipunang realidad at mayroon na siyang itinatakhang direksiyon tungo sa pagkamit ng mga mangingisda ng maayos na buhay at hanapbuhay. Sa kabilang banda, progresibong tauhan din ang babaeng mangingisda dahil hindi niya tinakbuhan o kinatakutan ang lalaking nagbabanta sa kaniya. Kalmado at matatag niyang hinarap ang pangkasariang diskriminasyong nararanasan niya. Maliban sa nabanggit, ang babaeng mangingisda ay bahagi ng mga empowered na anakpawis na malay sa dahilan ng kahirapang nararanasan nila. Sa ganitong pakiwari, nagtangkang baliin ng aking tesis ang karaniwang pagrepresenta sa mga bata bilang mga pasibong sektor ng lipunan; at binasag din nito ang pagrepresenta sa

mga babae bilang mga biktima, upang maiparating na mayroong malaking potensyal ang mga bata na makiisa sa panlipunang pagbabago; at mayroong natatanging lakas ang kababaihan na hindi dapat isinasawalang-bahala.

Gayunpaman, nagkakaiba ang pelikulang *Faculty* at ang aking tesis sa perspektibang pinanggagalingan ng mga ito. Sa *Faculty*, nagmumula sa middle class na pananaw ang kagustuhang mabago ang lipunan at idinidirekta niya sa mga upper class ang pagsasakatuparan ng pagbabagong ito. Sa isang banda, mayroong potensyal ang kakatwang pananaw na ito ngunit sa isang banda, hindi ito magiging sapat kung hindi pangunahing nagmumula sa lower class ang sama-samang pagkilos sapagkat ang uring ito ang tunay na nakararanas ng kawalan ng katarungang panlipunan at sila ang may pinakamalaking ahensiya na baguhin ang lipunan. Kaya naman, sa aking tesis, sinikap kong magmula sa perspektiba ng anakpawis ang naratibo upang mas paigtingin pa ang pagsasalarawan sa pagtutunggalian ng mga uri.

D. GRAVE OF THE FIREFLIES AT ANG SENSIBILIDAD NG BATA

TUWING MAY SAKUNA

Ang mga pangunahing tauhan sa pelikulang *Grave of the Fireflies* ay mga bata: si Seita na nasa pagitan ng 13-17 taong gulang at si Setsuko na apat na taong gulang. Gayong pareho silang bata pa lang, magkaiba pa rin ang pagtanggap nila sa mga nangyayari sa kanilang paligid.

Nagmumula sa perspektiba ni Seita ang pelikula; kaya naman, kahit papaano ay may malalim nang pagtalakay ang pelikula sa mga pangyayari sa panahong iyon. Dahil dito, mas nagiging mapanghamon ang kuwento dahil malay na si Seita sa kaniyang mga tungkulin bilang nakatatandang kapatid na naulila na sa parehong magulang. Kung susuriin ang pelikula, hindi sa lahat ng oras ay perpekto ang mga desisyong ginagawa niya dahil na rin sa kaniyang kamusmusan; gayunpaman, ang masasabi kong pagkakaiba niya sa kaniyang nakababatang kapatid na si Setsuko ay ang kakayahan niyang magparaya at unahin ang kapakanan ni Setsuko kaysa kaniya. Isang patunay nito ay ang mga eksena kung saan sinusubukan pa ring ibigay ni Seita ang mga pangangailangan ni Setsuko – ang karapatan ni Setsuko sa pagkatuto nang turuan niya itong magpiano at ang karapatang maglaro nang pahintulutan niya itong lumangoy pa rin sa karagatan kahit pa masyado nang mapanganib ang manatili sa labas.

Samantala, kung manggagaling naman kay Setsuko ang perspektiba, tiyak na mag-iiba ang tono ng pelikula dahil mas magiging masigla ang timpla nito. Gawa ng kaniyang kamusmusan, madalas na indibidwalistiko pa rin kung mag-isip si Setsuko; at ipinagpipilitan niya pa ring makuha ang kaniyang mga kagustuhan. Sa kabila nito, naging kapuna-puna ang kaniyang transformasyon mula sa pagiging makasarili tungo sa unti-

unti niyang pag-unawa sa kasalukuyan nilang kalagayan pati na rin sa pagyao ng kanilang mga magulang. Gayunpaman, naging mahalaga ang kasiglahan ni Seita sa buong pelikula dahil ito ang nagbalanse sa tono ng pelikula palayo sa tuluyang pagiging sentimental nito.

Ang paggamit sa kabataan bilang pangunahing tauhan ay isa mga pangunahing dahilan kung bakit naiiba ang pelikulang ito sa iba pang mga pelikulang pumapatungkol din sa naging masalimuot na pagkawasak ng Hapon noong Ikalawang Digmaang Pandaigdig.

Ang mahalagang kontribusyon ng pelikulang ito sa aking tesis ay ang balanseng pagpapakita nito ng kamusmusan at karunungan ng mga bata lalo na tuwing nakararanas ng sakuna. Nagsilbing gabay ang pelikulang ito sa paraan ng aking paglikha ng karakter ng bata. Sa pelikula, isinalarawan si Setusko, apat na taong gulang na bata, bilang musmos na batang nagbibigay-kulay sa kuwento. Hindi ganap na naging sentimental ang pelikula dahil masigla ang karakter ni Setsuko. Sa pamamagitan naman ng karakter ni Seita, isang bata nasa pagitan ng 13-17 ang edad, ipinakita ang kakayahan at karunungan ng mga bata sa pagdedesisyon sa buhay.

Sa aking tesis, ginamit kong batayan ang dalawang batang ito upang makabuo ng isang karakter na nasa pagitan ng pagiging musmos at marunong na nakapaloob sa isang hindi kaaya-ayang sitwasyon, gaya ng kahirapan. Si Princess Arciaga, ang pangunahing tauhan na bata sa aking tesis ay hindi perpektong tauhan. Litaw pa rin ang kaniyang pagiging musmos at mapilit sa mga pansarili niyang kagustuhan ngunit sa pagpapatuloy ng daloy ng naratibo, magkakaroon ng transformasyon ang karakter niya dahil

magkakaroon siya ng mas malawak na pag-unawa sa mga aktuwal na pangyayari sa paligid niya.

Ginamit ko ring saligan ang *Grave of the Fireflies* sa pagtukoy sa paraan ng pagtugon ng mga bata sa sakuna at ito ay ang pagkakaroon ng mga bata ng idealistiko at positibong sensibilidad kahit na nakararanas ng isang kalunus-lunos na pangyayari. Kaya sa aking tesis, ipinakita ko na ang positibong sensibilidad at idealismo ng mga bata ay mahalaga sa pagpapalakas ng morale ng mga taong nakikipagsapalaan tungo sa pagkamit ng panlipunang pagbabago.

E. *OPEN CITY* AT NEOREALISMO

Sa usapin naman ng paraan ng pagtrato, mahalaga ang naging kontribusyon ng pelikulang *Rome, Open City* sa aking tesis. Ayon nga kay Roberto Rossellini, direktor ng nasabing pelikula:

“... neorealist cinema must represent reality with statistical and scientific concern, while at the same time it must grasp the intelligence of things... because to give the true value to anything means to have apprehended its authentic and universal significance.”

Itinampok sa pelikulang *Rome, Open City* ang realidad ng pananakop ng mga Nazi sa Roma noong 1944 sa paraang nakikita ng mga manunuod ang kahalagahan ng mga makasaysayang tagpo nito.

Ilan sa mga naging kapamaraan nit Rossellini upang paigtingin pa ang paglapit ng kaniyang representasyon sa realidad ay sa pamamagitan ng paggamit ng mga tiyak na elemento. Itinala ito ni Marcus (1986):

“The rules governing neorealist practice would include location shooting, lengthy takes, unobtrusive editing, natural lighting, a predominance of medium and long shots, respect for the continuity of time and space, use of contemporary, true-to-life subjects, an uncontrived, open-ended plot, working-class protagonists, a nonprofessional cast, dialogue in the vernacular, active viewer involvement, and implied social criticism.”

Ang mga nabanggit na katangian ay naipamalas sa pelikulang *Rome, Open City*, at sinubukan kong iangkop ang mga ito sa aking tesis. Sa aking tesis, ang mga gumanap bilang artista ay may malapit na ugnayan sa mga mismong karakter na kanilang

ginagampanan. Ang pangunahing tauhan na babaeng mangingisda ay may malapit na kaugnayan sa pangingisda dahil ang kaniyang lolo ay isang mangingisda. Ang mismong lugar din na tinutukoy sa kuwento ang ginamit kong tagpuan sa pelikula. Hindi rin masyadong gumagamit ng artipisyal na ilaw sa aking tesis, at natural na ilaw ang madalas na ginagamit. Mayroon ding mahahaba at matatagal na eksena ang aking tesis.

Mahalagang instrumento ito upang itulad ang timing sa totoong daloy ng buhay. Huli, mga totoong problema rin ang ugat ng tunggalian sa aking tesis.

Sa mga ganitong paraan, nababawasan ang manipulasyon sa realidad, kaya mas nagmumukha itong kapani-paniwala.

Bukod sa mga nabanggit, isa pang katangi-tanging salik na nagpapaiba sa neorealismo ay ang ‘pagtatangka’ nitong maghudyat ng isang radikal na pagbabago.

Ayon kay Marcus (1986):

“For neorealists, the influence of classical realism continues and does not stop at Verga’s recognition of the discrepancy between the way things are and the way they should be, but goes on to demand and end to that discrepancy, or in Sandro Petraglia’s words, to change things from the way they are to the way they should and could be... Thus, art, which for Verga bore passive witness to the underlying dynamism of the historical process, becomes the instrument for motivating radical change in the hands of the neorealists.”

Sa aking tesis, gayong may paghudyat tungo sa radikal na pagbabago, mapapansing hindi ito masyadong idiniin at nananatili lamang itong banayad. Ito ay ipinahihiwatig at hindi lantarang sinasabi sa eksena kung saan ipalaot ng batang babae ang kaniyang bangkang papel na naglalaman ng kaniyang pangarap ng panlipunang

pagbabago -- ang paggigiit ng magandang huli at mababang presyo ng mga biling sa mga salaring negosyante at opisyal ng pamahalaan. Ito ang naging desisyon ko upang mayroon pa ring puwang na maaaring punan ang mga manunuod ukol sa pagtanaw nila sa isyu ng TRAIN Law.

F. *BONA* AT ANG TUGON NG BABAE SA PATRIYARKAL NA PANLILINLANG

Ang pelikulang *Bona* ay tungkol kay Bona, isang babaeng susunod-sunod kay Gardo, ang kaniyang pinapangarap na lalaking nagtatrabaho bilang ekstra sa mga pelikula. Lahat ay iniwan ni Bona upang palaging sundan at pagsilbihan si Gardo. Hindi na siya pumapasok sa paaralan para lang panuorin si Gardo sa set, at iniwan din niya ang kaniyang pamilya upang makapagsarili sila ni Gardo at lubos pa niyang mapagsilbihan si Gardo.

90% ng pelikula ay pagsasalarawan ng pagsasailalim ni Bona sa dominasyon ni Gardo ngunit sa huling 10% ng pelikula, sumabog si Bona at binuhusan niya si Gardo ng mainit na pinakuluang tubig bilang paghihiganti sa lahat ng mga pananamantala ni Gardo sa kaniya.

Hindi tulad sa ibang mga pelikula kung saan tumatakbo palayo o tumatakas ang babae mula sa lalaki, sa nasabing pelikula, direkta at pisikal ang naging paglaban ng babae sa lalaki. Ang ideyang ito rin ang ginamit ko sa aking tesis upang patunayang ang kalakasan ng babae ay nanggagaling sa parehong kalooban at pisikal na kakayahan.

Gayunpaman, nagkakaiba pa rin ang aming pelikula dahil sa *Bona*, marami pang pinalipas na pagkakataon si Bona bago niya isakatuparan ang kaniyang paghihiganti. Nanatili pa ring mapagtimpi si Bona sa malaking bahagi ng pelikula. Sa aking tesis, ipinahiwatig nang may mga pagkakataon na ring nangungutya ang lalaking mangingisda sa babaeng mangingisda kaya sa susunod nilang pagkikita kung kailan pinagtangkaan ng lalaking mangingisda na gahasain ang babae, pisikal nang lumaban ang babae sa lalaki. Ipinapahiwatig ng kakaunting build-up sa tensyon sa pagitan ng babae at lalaki na hindi

kailangang ipunin ng babae ang pananamantalang nararanasan nila sa mga lalaki bago sila tuluyang magsagawa ng kilos.

G. SANDAANG DAMIT AT ANG PROGRESIBONG TONO

Masasabi kong isa sa mga naging mahalagang impluwensiya sa pananaw at tono ng aking tesis ay ang mga aklat na dati ko nang nabasa. Karamihan sa mga ito ay naglalaman ng mga kuwentong pambata, may elemento at kawilihang pambata, ngunit lutang ang mga malalalim na temang tinatalakay.

Isa sa mga aklat na ito ay ang *Sandaang Damit* ni Fanny Garcia. Ito ay naglalaman ng labing-anim na maiikling kuwento. Pinakatumatatak sa akin ang akdang *Sandaang Damit* na parehong pamagat din ng aklat.

Ang kuwentong ito ay tungkol sa isang batang mahirap na madalas kutiyain ng kaniyang mga kamag-aral dahil madalas siyang mag-isa at hindi nakikihalubilo sa kaniyang mga kaklase. Dulot ng kaniyang katayuan sa buhay, naging mahiyain at mailap ang batang babae sa kaniyang mga kamag-aaral na noon ay hindi nauunawaan ang kaniyang kalagayan. Kahirapan sa buhay ang naging dahilan ng kalungkutan at kawalan ng batang babae ng tiwala sa kaniyang sarili.

Isang araw, biglang nagbago ang kaniyang sitwasyon. Nang minsang tuksuhin siyang muli ng kaniyang mga kamag-aral, buong lakas niyang sinabi sa kanila na siya ay may sandaang damit sa kanilang bahay. Ikinamangka ito nang husto ng kaniyang mga kaklase. Hindi sila makapaniwala sa simula, subalit kabisado ng bata ang lahat ng detaye ng kaniyang damit kaya nakuha na rin niya ang atensyon at tiwala ng kaniyang mga kamag-aral. Mahusay sa pagkukuwento ang bata, kaya araw-araw ay madalas siyang pagkumpulan ng mga kamag-aral na handang makinig sa kaniyang kuwento tungkol sa kaniyang sandaang damit.

Sa ganitong kondisyon, nagkaroon ng tiwala sa sarili ang batang babae at natutuhan niyang makihalubilo. Dito niya lubos na naramdaman ang kaligayahan sa kaniyang pagiging bata.

Sa pagpapatuloy at pagpapaigting ng kuwento, nagkasakit ang batang babae at natagalan siya bago muling makapasok sa paaralan. Ikinabahala ito ng kaniyang mga kamag-aral at guro na noon ay nagpasyang dalawin siya sa kanilang tahanan.

Pagkagulat ang kanilang naramdaman nang makita ang tirahan at kondisyon niya sa buhay. Higit sa lahat, labis silang namangha nang nalaman nilang ang sandaang damit palang ikinikuwento ng bata ay mga drawings lamang na nakadikit sa kanilang dingding.

Maraming realisasyon ang napagtanto ko sa kuwentong ito na nagpapakirot ng aking damdamin. Sa akda, lutang na lutang ang masaklap na kondisyon ng isang mahirap na mag-aaral. Bagamat libre ang edukasyon sa mga pampublikong paaralan, malaking problema pa rin ng mga kapus-palad na estudyante ang pambaon, pambili ng proyekto at mga gamit pang-eskwela. Ang mga gaya nila ang madalas na nakararanas ng pangungutya sa lipunan na nagpapabigat pa sa kanilang mga aalalahanin sa buhay.

Ang ilan sa mga lutang na elemento ng kuwento na ginamit ko rin sa pagbuo ng kuwento ng aking pelikula ay ang karakter ng bata. Bagamat sa una ay isinasalarawan siya bilang mahina at mahiyain, sa gitnang bahagi ng akda, nagkaroon siya ng transformasyon tungo sa pagiging batang malikhain at batang punong-puno ng pangarap sa buhay. Gaya ng batang babae sa Bangkang Papel, ipinakita ko ang isang batang mahirap na may malawak na imahinasyon at punong-puno ng pangarap. Pareho ring sinasalamín ng aming mga pamagat ang bagay na sumisimbolo ng kanilang mga pangarap gaya ng mga iginuhit na sandaang damit at ang ipinalaot na bangkang papel.

Naging mahalaga ring impluwensya ng kuwento sa aking tesis ang tono ng akda. Sa aking tesis, binigyang-diin ko na ang mga sosyo-pulitikal na isyu, gaya ng kahirapan, ay higit pang pinaigting ng isyu sa mga maka-kapitalistang polisiya, isyu sa kakulangan ng sapat na kita, isyu sa libre at pantay na edukasyon, at isyu sa kalagayan ng kababaihan sa lipunan.

Sa akda at sa pelikula, ipinakita na bagamat nasadlak ang tauhang bata sa ganitong mga isyu, progresibo pa rin ang tinahak ng karakter. Hindi lamang basta-bastang tinatanggap ng bata ang kanilang kalagayan; bagkus, patuloy na bumuo ang mga tauhang bata ito ng mga pangarap kahit pa sa realidad, totoong mabagal ang pagkamit sa kanilang mga pangarap, dulot ng kawing-kawing na problemang sosyo-politikal,

Sa aking tesis, higit ko pang pinaunlad ang karakter ng batang babae na mas naging mulat sa kanilang kondisyon sa buhay. Makikita ang kamulang ito sa eksena kung saan isinulat niya sa kaniyang bangkang papel ang mga ideya niya sa ideal na lipunan, sa anyo ng equation: "magandang huli + mababang presyo = masayang buhay." Sa ganitong pananaw ng batang babae, naipararating sa mga manunuod na marami sa mga mahihirap ang nagtatangka ding maging progresibo sa kanilang buhay subalit sadya lamang nadadaig ng mas malalakas na puwersa ng sistemang pulitikal at ng paglaganap ng mga stereotypes sa lipunan.

H. MGA URING PANLIPUNAN AT ANG PAGPAPAUNAWA NG MALALIM NA KONSEPTO SA MGA BATA

Ang isa pang aklat na nagsilbing mahalagang impluwensiya ng aking tesis ay ang aklat na *Mga Uring Panlipunan* na likha ni Equipo Plantel. Tampok sa akda ang pagpapakilala sa konsepto ng mga uri sa lipunan, kung paano ito nagsimula at kung ano-ano ang mga implikasyon nito. Bagamat napakapulitikal ng paksa, ang aklat na ito ay isinulat para sa mga batang mambabasa.

Sa tulong ng mga pambatang ilustrasyon, ipinaunawa ng aklat na ito sa mga bata na ang mga uri sa lipunan ay nagdudulot ng kawalang ng pagkakapantay-pantay. Karagdagan pa, ipinarating din nito na ang pag-uuri ay nagdudulot ng pang-aalipin na matagal nang suliranin ng lipunan. Binigyang-diin din nito na hangga't may umiiral na pag-uuri sa lipunan, magpapatuloy ang tunggalian ng mga uring ito.

Lubha mang malawak at malalalim ang kabuuan ng tema, nakatulong naman ang tuwiran at payak na paglalahad sa mga konseptong ito upang maging kauna-unawa sa mga batang mambabasa. Ang istilong ito ang siya ring ginamit ko upang maipaunawa sa mga batang manunuod ang isang masalimuot na isyung sosyo-politikal.

Sa pamamagitan ng paglalahad ng karanasan ng batang karakter, magkakaroon ng mga simpleng reyalisasyon ang mga batang manunuod sa mga isyung panlipunan. Madaling makauugnay ang mga batang manunuod sa mga karanasan ng batang karakter dahil pamilyar at karaniwan sa kanila ang mga sitwasyong ginamit. Isang halimbawa ay ang pagsolve sa mga math problems na karaniwang itinuturo sa paaralan.

Sa ganitong mga simpleng sitwasyon, naipararanas din sa ibang mga batang manunuod o maging sa mga hindi na 'bata' ang implikasyon ng isang mas malaking

problema gaya ng pagpapatupad ng mga polisiyang hindi makatutulong sa kondisyon ng mga taong nasa laylayan.

Sa kabuuan, hindi lamang sinusubukang ipaunawa ng aking tesis ang mga implikasyon ng panlipunang isyu. Nais din nitong iparating sa mga batang manunuod na ang kanilang mga kilos at pananaw ay nakakaaapekto rin sa iba.

I. *KUNG ALAM N'YO LANG* AT ANG PAGPAPAGAAN

SA ISANG MABIGAT NA KONSEPTO

Kung istilo naman ng paglalahad ng kuwento ang pag-uusapan, naging mahalagang batayan ko ang aklat ni Ricky Lee, na pinamagatang *Kung Alam N'yo Lang* na naglalaman ng apat na kuwentong pambata "para sa mga hindi na bata." Natatangi ang aklat na ito dahil gayong mga bata ang pangunahing tauhan sa bawat akda, ang mga tema ay nakalaan sa kritikal at malalim na pag-unawa ng mga nakatatanda.

Halimbawa, ang unang kuwentong pinamagatang *Ang Nawawalang Diyos* ay tungkol sa isang batang lalaking naglakbay kasama ang kaniyang alagang aso at pusa upang hanapin ang Diyos. Sa una, mistula itong kawili-wili para sa mga batang mambabasa dahil inilahad dito ang pakikipagsapalaran ng tatlong magkakaibigan. Nakakaaliw para sa isang bata ang pag-uusap ng kaniyang dalawang alagang hayop. Gayunpaman, kung susuriin, kahit madaling maunawaan ang mga palitan nila ng kuro tungkol sa paghahanap nila sa Diyos, sa kalaunan ay tila mas naging pilosopikal ang daloy ng naratibo. Sa literal na antas, mauunawaan ito ng isang karaniwang bata ngunit upang higit na mapahagalagan, nangangailangan ito ng mas mabigat na paglilimi at mas malawak na pag-unawa.

Malaki ang impluwensiya ng aklat na ito sa pagbuo ng kuwentong kapwa mapahahalagahan ng parehong bata at matanda. Kabaligtaran ng akda ni Ricky Lee na nagsalaysay ng isang malalim na isyu sa anyo ng kuwentong pambata, ang aking tesis naman ay nagsalaysay naman ng isang kuwentong laan para sa mga bata ngunit naglalaman ng mga malalalim na isyu na parehong mauunawaan ng mga bata at nakatatanda.

III. BALANGKAS

A. TEORETIKAL NA BALANGKAS

Ayon sa Framing Theory na unang ipinakilala ni Erving Goffman, mayroon nang bahid ng interpretasyon at mayroon nang inilalagay na kahulugan ang midya sa proseso pa lang ng pagbuo ng isang kuwento (Goffman, 1974). Ang kahirapan ang isa sa mga paksang mayroong problematikong representasyon sa midya. Madalas na ipinakikilala ang kahirapan o ang mga mahihirap sa pamamagitan ng poverty porn at konsepto ng undeserving poor.

Ang poverty porn ay tumutukoy sa paglalantad sa mga maseselang bahagi ng pamumuhay ng mga mahirap, gaya ng kanilang mga paghihirap, dalamhati, at takot (Hirsch, 2017). Madalas na nakakahon lang sa mga ganitong larawan ang mga mahihirap. Ang layunin ng midya sa ganitong klaseng representasyon ay upang makakuha ito ng pakikiramay at pampinansiyal na donasyon mula sa mga manunuod. Ang kahulugang ikinakabit ng midya sa representasyong ito ay naghihintay lamang ng donasyon ang mga mahihirap at lubos lamang na nakadepende sa ibang tao. Gayunpaman, hindi ganito ang realidad ng karamihan sa mga taong naghihirap.

Karagdagan pa sa mga misrepresentasyon sa mga mahihirap ay ang pagtrato sa kanila bilang mga undeserving poor. Ito ay tumutukoy sa panininisi sa mga indibidwal na kaugalian at katangian ng mahihirap bilang sanhi ng kanilang kahirapan (Bridges, 2017).

Salungat sa paniniwalang ito, sinuri ni Wright Mills (1959) sa kaniyang *The Sociological Imagination* ang pagkakaiba ng personal at pampublikong isyu.

Ipinaliwanag niya na kapag ang isang penomenon, gaya ng kahirapan, ay nararanasan na ng karamihan sa lipunan; nagiging pampublikong isyu na ito na hindi maaaring isisi

lamang sa indibidwal. Kaya naman, malinaw na mahihinuhang ang kahirapan ay iniluwal ng sistematikong kawalan ng panlipunang katarungan at pagkakapantay-pantay sa akses ng bawat indibidwal sa kayamanan, oportunidad, ari, at kita (Shildrick at Rucell, 2015). Labis pa itong pinaigting ng mga mapagsamantalang polisiyang ipinapatupad ng pamahalaan.

Mula rito, ipinapanukala ko na magkaroon ng makatarungang representasyon ang mahihirap sa ating bansa. Isa sa mga pamamaraang ito ay ang pagpapakilala sa kanila bilang mga empowered poor. Ang empowered poor ay sektor ng mga mahihirap sa lipunan na iginigiit ang kanilang mga karapatan. Mayroon din sariling posisyon sa mga disenyo at implementasyon ng mga proyekto sa kanilang mga komunidad (Daruwala & Nayak, 2007). Nagkakaroon ng empowerment ang mga mahihirap kung iginigiit din nila ang pagkakaroon ng economic, political, at social empowerment (Nurmayani, 2013). Ang economic empowerment ay tumutukoy sa pagkakaroon ng mas maayos at pantay na akses sa mga resources at trabaho. Ang political empowerment naman ay ang pagkakaroon ng pantay-pantay na representasyon at boses sa lipunan habang ang social empowerment ay ang pagkakaroon ng pantay na oportunidad ng mga mahihirap upang paunlarin pa ang kanilang mga kapabilidad. Maaari rin itong tumukoy sa pagbuwag sa diskriminasyong panlipunan.

Sa tesis na ito, ginamit ko ang Teorya ng Tunggalian ni Max Weber bilang frame sa pagsasalarawan sa pamumuhay ng mga mahihirap. Ang teoryang ito ay pangunahing nakahango sa mga isinulat ni Karl Marx. Ipinapahayag ng teoryang ito na ang lipunan ay patuloy na nakararanas ng kahirapan dahil sa kawalan ng katarungang panlipunan. Nagpapatuloy ang pag-iral ng tunggalian sapagkat kinokontrol ng mga mayayaman at

makakapangyarihan ang masa upang mapanatili ang kasalukuyang kawalan ng katarungan sa lipunan, sa pamamagitan ng pagpapatupad ng mga paniniwala at batas na mangangalaga sa kanilang mga interes (Trubek, 1972). Bilang tugon sa kalagayang ito, hinihikayat nito ang masa na hamunin ang status quo at igiit ang panlipunang pagbabago.

Sa tesis na ito, ipinapabatid na ang kahirapan ay bunga ng isang sistemang nagpapanatili ng malayong agwat sa pagitan ng mayaman at mahirap, sa porma ng mga mapaniil na polisiyang gaya ng TRAIN Law. Mahalaga ang gampanin ng karakter ng batang babae dahil ang kaniyang bangkang papel ang nagsisilbing lunsaran ng direktang paghamon sa status quo. Nakasulat dito ang mga katagang "magandang huli + mababang presyo = masayang buhay." Sa madaling sabi, tinitingnan ng tesis na ito ang konsepto ng kahirapan bilang produkto ng kakulangan ng estado, hindi ng indibidwal.

Ang isa pang mahalagang teoryang kakasangkapan ng tesis-pelikula ay ang Teoryang Feminismo ni Claire Johnston. Isinusulong nito ang kalayaan ng kababaihan mula sa patriyarka tungo sa pantay na kalagayan ng babae at lalaki sa lipunan. Nais nitong bigyang-diin na nagkakaroon lamang ng ganap na feministang representasyon ang isang tauhan babae kung talagang nagkakaroon ng resolusyon sa problema ng pambabastos, diskriminasyon, at mababang pagtingin sa kababaihan sa lipunan (Johnston, 1973).

Sa tesis na ito, hindi man tuwirang nareresolba ang problema sa pambabastos, diskriminasyon, at mababang pagtingin sa lipunan, itinatampok naman nito ang pagiging progresibo at kakayahan ng kababaihang igpawan ang mga problemang ito sa pamamagitan ng kanilang paninindigang tumayo at magsalita para sa kanilang mga sarili. Ipinapakita rin nito na malaki ang potensyal ng kababaihan na gawin ang mga

hanapbuhay na dinodolina ng kalalakihan, gaya ng pangingisda. Sa kabuuan, binibigyang-diin ng tesis na hindi kinakailangang nakadepende ang kababaihan sa kalalakihan mula sa paghahanapbuhay hanggang sa pagtataguyod ng isang pamilya.

Ang mga teoryang ito, kapag pinagsama, ay matibay ng tuntungan sa pagpapakilala at pagpapalakas sa pinakamarhinalisadong uri sa lipunan: ang babaeng mangingisda.

Kung isasakonteksto ang integrasyon ng mga teoryang ito, makabubuo ng isang ilustrasyon sa posibleng implikasyon ng makatarungang representasyon ng midya sa mga marhinalisadong uri. Kung ilalahad ng media ang mga konkretong kalagayan ng marhinalisadong uri, maipararating sa mga manunuod na hindi indibidwal kundi sistema ang problema kung bakit mayroon kahirapan. Sa ganitong paraan, hindi magiging puro negatibo ang impresyon ng mga manunuod sa mga mahihirap; bagkus, mauunawaan ng mga manunuod na mayroong mas malaking larawan ang kahirapan. Posible ring magdulot ito sa mga manunuod ng pakiiisa at pakikisimpatiya sa mga mahihirap na kalaunan ay maaari namang lumikha ng pagsalungat sa sistema.

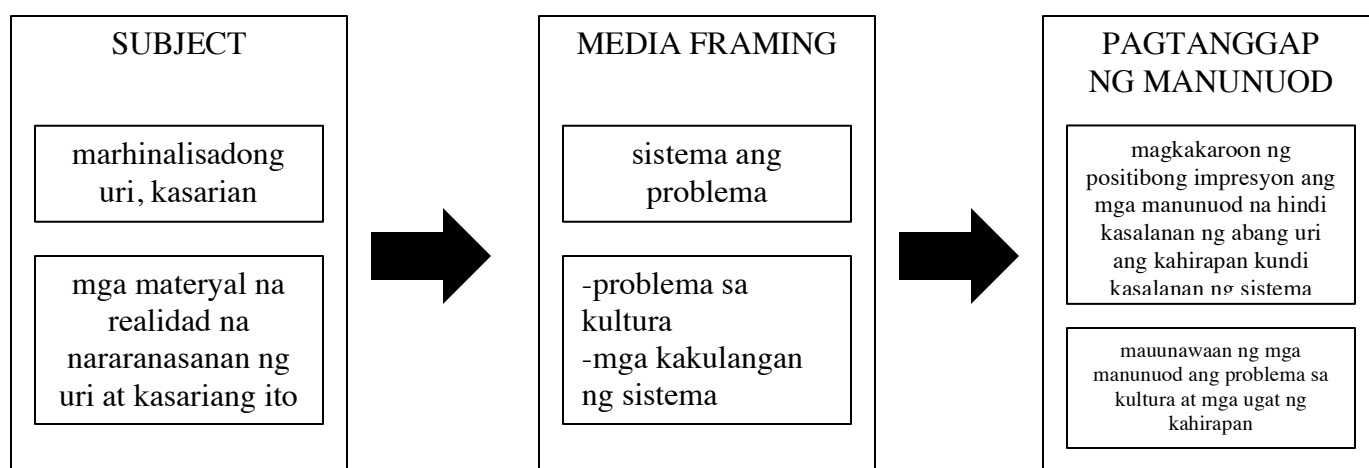

Figura 1. *Integrasyon ng Framing Theory, Teorya ng Tunggalian, Teorya ng Feminismo sa konteksto ng kalagayan ng mga babaeng mangingisda*

B. KONSEPTUWAL NA BALANGKAS

Sa konseptuwal na balangkas, detalyadong nakalahad ang paraan ng representasyon sa mga marhinalisadong uri na gagamitin sa aking tesis.

Una, ipakikila ang babaeng mangingisda bilang kabahagi ng marhinalisadong uri. Ipakikita na ang marhinalisasyong nararanasan nila ay pinatutunayan ng mga aktuwal na karanasan nila. Una na rito ang pangkasariang diskriminasyon sa kanilang hanapbuhay na madalas na dinodolina ng kalalakihan. Susunod, ilalahad din na karaniwang problema ng mga mangingisda ang kaunting huli dahil sa mga pamamaraang umaabuso sa karagatan. Nakadaragdag din sa kanilang kalagayan ang mga matataas na presyo ng bilihan, na dulot naman ng mga polisiyang ipinapatupad ng pamahalaan.

Ang mga materyal na realidad na ito ay gagamitin ng tesis upang ilantad na ang problema sa kahirapan ay dulot ng depektibong sistema. Ipahihiwatig sa pelikula na ang pagpapanatili sa kultura ng patriyarka ay nagpapalala sa pangkasariang diskriminasyon sa lipunan. Ikalawa, ipapahiwatig din na ang mga negosyanteng nagmomonopolisa sa mga isda sa karagatan ang dahilan kung bakit kakaunti ang nahuhuli ng mga karaniwang mangingisda. Huli, ituturo nito ang mga kakulangan at kalabisan ng pamahalaan bilang pangunahing dahilan kung bakit nakararanas ng labis na kahirapan ang sektor ng mga mangingisda. Mayroong kakulangan sa pagmomonitor sa akses ng mga malalaking kompanya sa ating karagatan habang mayroon namang kalabisan ang pamahalaan sa pagpapatupad ng mga pabigat na polisiya para sa marhinalisadong uri.

Sa kabuuan, ipakikita sa tesis na ito na ang marhinalisadong uri gaya ng mga mangingisda ay mga masisipag na sektor sa lipunan na hindi nakadepende sa panlilimos

sa ibang mga tao. Bilang pagsusuma, papatotohanan ng tesis na ito na ang sistema ang sanhi kung bakit may naghihirap.

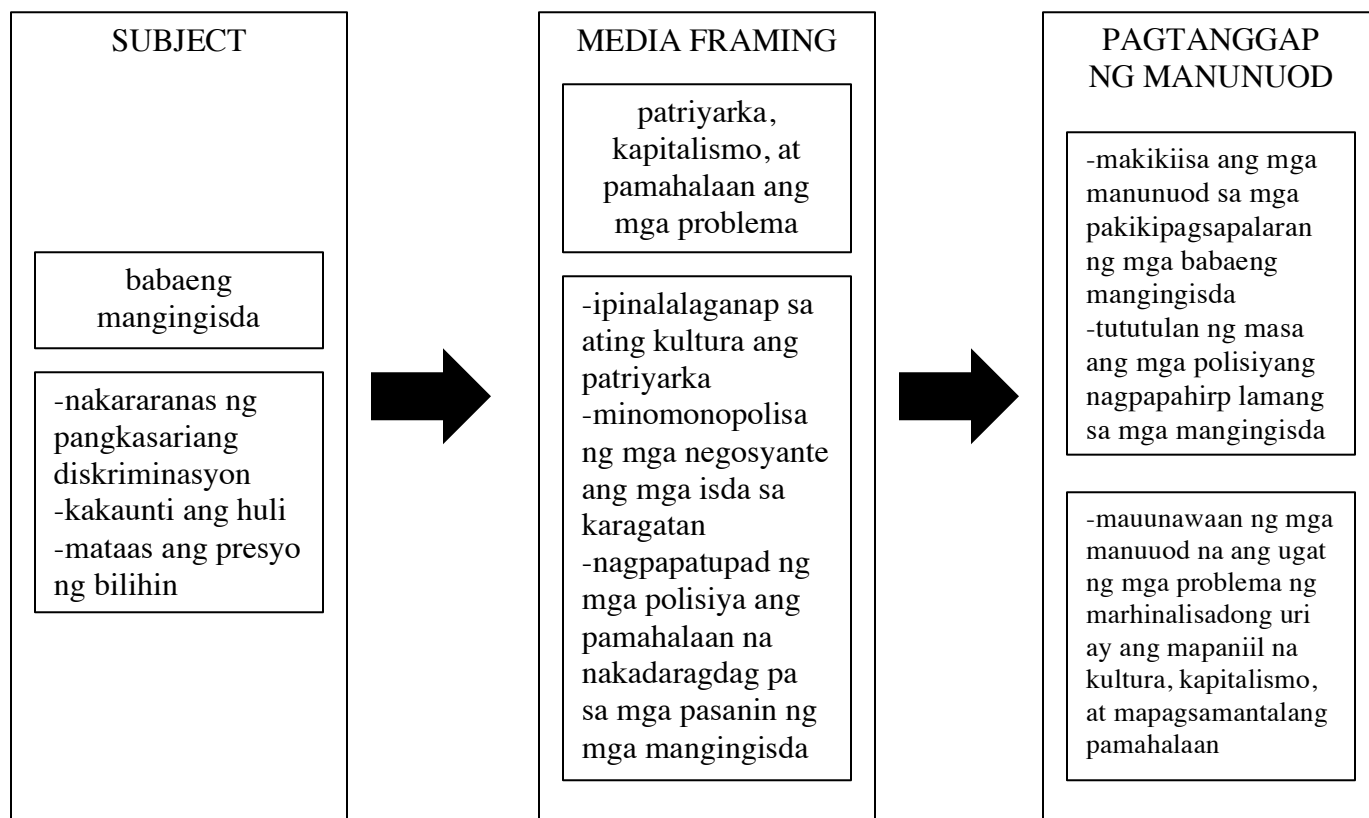

Figura 2. *Konseptuwal na Balangkas sa Paglikha ng Representasyon sa Babaeng Mangingisda*

IV. TREATMENT/ STORYLINE/ ISKRIPT

A. TREATMENT

Lahat ng literatura at sining ay para sa masa, at pangunahing para sa mga manggagawa, magsasaka, at mandirigma; ang mga ito ay nilikha para sa kanila at para sa kanilang kapakinabangan (Zedong, 1967).

Sa pakikibahagi sa mga pakikipasapalaran ng marhinalisadong uri, ang katotohanan ay hindi tayo aktuwal na nagsasalita para sa kanila. Ang nagagawa lang natin ay magsalita tungkol sa kanila. Nangangahulugan ito na bumubuo tayo ng naratibo base sa kung paano natin nauunawaan ang kanilang mga interes at pamumuhay. Kahit na mabuti ang layunin ng isang naratibo, kailanman ay hindi ito nanggaling sa kanilang purong pananaw (Leonen, 2018).

Bilang tugon sa isyu ng lapit at layo ng filmmaker sa paksa, Neorealismo ang treatment na gagamitin ng pelikula. Sa ganitong paraan, magkakaroon ng malapit na representasyon ang pelikula sa realidad ng abang uri. Ilan sa mga katangian nito ay itinala ni Marcus (1986):

“The rules governing neorealist practice would include location shooting, lengthy takes, unobtrusive editing, natural lighting, a predominance of medium and long shots, respect for the continuity of time and space, use of contemporary, true-to-life subjects, an uncontrived, open-ended plot, working-class protagonists, a nonprofessional cast, dialogue in the vernacular, active viewer involvement, and implied social criticism.”

Gaya ng nabanggit sa mga naunang kabanata, ang mga katangiang ito ay sinikap na kamtan ng aking tesis dahil sa aktuwal na fishing community sa Naic, Cavite ang pinili

naming lokasyon. May malapit na kaugnayan din ang mga aritsta sa mga tauhang kanilang ginagampanan. Babad at mababagal ang mga eksena upang matamo ang mas natural na danas. Karamihan sa mga eksena ay gumamit ng natural lighting. Sa usapin ng nilalaman, ang aking tesis ay nakabase sa pamumuhay ng mga manggagawa sa ating lipunan, at mayroon itong panlipunang kritisismo kaya nahihikayat ang mga manunuod na magkaroon ng partisipasyon sa diskurso.

Maliban sa nabanggit, mahalaga rin ang gampanin ng bata sa Neorealismo, gayong higit na nagmamasid kaysa kumikilos ang kanilang karakter. Gayong karamihan sa mga eksena ay nakababad sa pang-araw-araw na daloy ng pamumuhay ng mag-ina at kung paano nila ito napagtatagumpayan, mahalaga ang naging gampanin ng batang tauhan sa aking tesis. Ipinahiwatig sa aking tesis na ang bata ay isang aktibong miyembro ng lipunan na malay sa mga pangyayari sa kaniyang paligid.

Idinagdag pa ni Marcus (1986) na mahalaga ang siyentipikong pagtalakay sa realidad:

“Nineteenth-century Italian realism lives in the simultaneous claims of absolute, scientific objectivity on the one hand, and a quest for underlying patterns of significance on the other. Thus, Roberto Rossellini will argue that neorealist cinema must represent reality with statistical and scientific concern, while at the same time it must grasp the intelligence of things... because to give the true value to anything means to have apprehended its authentic and universal significance.”

Ang siyentipikong lapit ay inaplay ko sa pamamagitan ng paggamit sa ideya ng elementary math problems upang ilahad ang masaklap na realidad at implikasyon ng TRAIN Law sa hanapbuhay ng mga mangingisda. Sa ganitong paraan, naitatawid ang

ideya na "puro pagbawi" ang idinudulot ng TRAIN Law sa mga mangingisda at madali itong naipapaunawa sa mga manunuod.

Karagdagan pa, sa Neorealismo, mahalaga rin ang elemento ng radikalismo:

“For neorealists, the influence of classical realism continues does not stop at Verga’s recognition of the discrepancy between the way things are and the way they should be, but goes on to demand and end to that discrepancy, or in Sandro Petraglia’s words, “to change things from the way they are to the way they should and could be... Thus, art, which for Verga bore passive witness to the underlying dynamism of the historical process, becomes the instrument for motivating radical change in the hands of the neorealists (Marcus, 1986).”

Sa aking tesis, hindi lang payak na binibigyang-representasyon ang kalagayan ng mga mangingisda sa kasalukuyang panahon, nagtangka rin itong igiit ang komentaryong dagdag-pasanin lamang ang TRAIN Law at ito ay anti-poor. Ang radikal na posisyong ito ay ipinahiwatig sa pamamagitan ng karakter ng bata. Ang mensaheng nakasulat sa kaniyang bangkang papel ay isang direkta at malinaw na pahayag ng pelikula ukol sa isyu.

Sa pamamagitan ng Neorealismo, naipaabot ng aking tesis ang isang empirikal na perspektiba sa pagtanaw sa realidad ng TRAIN Law.

B. STORYLINE

1. Ipinatupad ang Tax Reformation for Acceleration and Inclusion (TRAIN) Law at tumaas na ang presyo ng gasolina at iba pang mga bilihin.
2. Isang batang babae, anak ng babaeng mangingisda, ang napiling kinatawan ng kanilang paaralan sa isang Math contest ngunit kailangan niyang magbayad ng 300 pesos bilang registration fee.
3. Sinikap ipaliwanag ng nanay na mangingisda na hindi niya kayang makapagbigay ng ganoong kalaking halaga agad-agad dahil marami pa silang mga mas mahahalagang gastusin.
4. Hindi kumbinsido ang batang babae sa paliwanag ng kaniyang nanay na mangingisda kaya kinompyut niya ang pang-araw-araw na kita ng kaniyang nanay.
5. Mapagtatanto at matutuklasan niyang kulang na kulang ang kinikita ng kaniyang nanay mula sa magdamag na pagtatrabaho.
6. Mauunawaan niya ang pinanggagalingan ng kaniyang nanay at hihingi siya ng tawad.
7. Kinabukasan, nagpalaot siya ng bangkang papel sa karagatan. Nakasulat doon ang mga katagang "magandang huli + mababang presyo = masayang buhay." Ang bago niyang pangarap ay makarating ang bangkang papel na ito sa mga kinauukulan.

C. ISKRIPT***Bangkang Papel***

Maria Graciella Musa

SEQ 1. EXT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. HAPON.**(OPENING CREDITS)**

Makikita ang mga medalya at sertipikong nakapalamuti sa dingding. Isang batang babae ang may hawak ng isang pahina ng kalendaryo noong Disyembre 2017. Mapapansing ginamit ito bilang scratch paper sa pag-solve ng math problems. Gagawin niya itong bangkang papel at palulutangin niya ito sa isang balde ng tubig.

SEQ 2. EXT. SA DAGAT/ SA BAYBAYING-DAGAT. HAPON.

Mula sa kalagitnaan ng karagatan, makikitang pabalik na sa dalampasigan ang isang bangka. Pagkarating sa baybayin, makikitang isang babaeng mangingisda, 40s, ang sakay ng bangka.

Sa di kalayuan ay may nakikinig sa transistor.

REPORTER:

DZRM SIYETE BENTE KWATRO. RADYO NG MASA!

Umaalma na ang mga mangingisda sa Lalawigan ng Cavite dahil sa taas ng presyo ng gasolina, kaugnay pa rin ng pagpapatupad ng Tax Reform for Acceleration and Inclusion Law o TRAIN LAW simula ngayong buwan ng Enero.

Anim na piso at bente sentimos na ang itinaas ng presyo ng gasolina kada litro sa pagpasok pa lamang ng 2018.

Ayon sa mga mangingisda, halos 80 porsyento ng kanilang kita ang napupunta na sa mga gastusin sa pamamalakaya. Giit nila, higit na lumiit ang kanilang kita, at naging dagdag pasanin lang ang naturang batas.

Makikita sa kaniyang bangka ang mga galon ng gasolina na wala nang laman (isang 6L na galon at isang 1L na galon), pati ang mga isdang naghihingalo sa dalawang maliliit na

balde. Bubuntong-hininga siya, hindi dahil sa pagod kundi dahil kakaunti na naman ang huli.

Nang malapit-lapit na sa baybayin ang babaeng mangingisda, ititigil niya ang motor ng bangka at magsasagwan na lang patungo sa pampang.

Nang makaahon na siya sa bangka, isinabit niya ang lambat sa kaniyang balikat habang bitbit ang mga wala nang lamang galon at dalawang balde ng isda. Maya-maya, sinalubong siya ng isang lalaking mangingisda.

LALAKI:

(nakangisi at nang-aasar) Ha! 'Yan lang ang huli mo?

Hindi kumikibo ang babae, nakatingin siya sa dinamitang dala ng lalaking mangingisda. Palihim siyang mapapailing.

LALAKI:

(nagayabang) Di mo naman kasi kailangang gawin 'yan, e. Sabi ko naman kasi sa iyo dati di ba, (nagpapamacho) sumampa ka na lang sa bangka ko...
Kapalit ng isda para sa pamilya mo.

Tinitigan niya ang lalaki.

BABAENG MANGINGISDA:

(hindi humihinto sa paglalakad, matatag ang tinig)

Kaya kong mangisda mag-isa.

Tuluyan na niyang iniwan sa baybayin ang lalaking mangingisdang napahiya.

SEQ 3. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. HAPON.

Dumaan saglit ang nanay sa bahay upang makita ang kaniyang anak. Sinalubong siya ng yakap at ngiti ng kaniyang anak.

BATANG BABAE:

'Nay! 'Nay, may mabuti at masamang balita po ako sa inyo!

BABANG MANGINGISDA:

(nag-aalala) A... 'Yung mabuting balita muna, 'nak.

BATANG BABAE:

'Nay, napili po akong representative ng school para sa MTG! Math contest po 'yun. Tapos kung mananalo

raw po ako, pwede raw po ako maging regional representative. Tapos national. Tapos international! Nakaka-excite po, 'Nay!

BABAENG MANGINGISDA:

(maluluha sa tuwa) Ay, ang galing-galing talaga ng anak ko! Kayang-kaya mo 'yun, 'nak! Sigurado ako na mananalo ka doon!

BATANG BABAE:

Pero 'Nay... Ang bad news po ay kailangan daw pong magbayad ng 300 pesos pang-registration fee.

Katahimikan. Makikita sa mukha ng batang babae ang pag-aalala.

Dederecho ang nanay sa kusina. Kukuha ng tasa, lalagyan ito ng kalahating sachet ng kape, saka bubuhusan ng mainit na tubig. Hahaluin niya ito. Hihigop nang kaunti.

BABAENG MANGINGISDA:

Hindi raw ba sasagutin ng eskwelahan 'yan?

BATANG BABAE:

Hindi raw po, e.

BABAENG MANGINGISDA:

Naku... 'Nak, alam mo namang hindi natin kayang magbayad ng ganyang kalaking halaga agad-agad.

Marami pa kasi tayong mas kailangan pang pagkagastusan sa ngayon.

BATANG BABAE:

(nakasimangot) E, paano 'yun, 'Nay? Ako na nga ang pinili, e. Nakakahiya naman kung aatras ako.

Lalapit ang nanay sa kaniyang anak.

BABAENG MANGINGISDA:

'Nak, pasensya na ha?

Tatalikod ang batang babae sa kaniyang nanay. Nakasimangot pa rin.

SEQ 4A. EXT. SA BAYBAYING-DAGAT. HAPON.

Matiyagang naghihintay ang nanay ng mga mamimili ng kaniyang mga isdang nahuli.

VOICE OVER NG BATANG BABAE:

Sa talipapa, matiyagang naghihintay si Aling Almira ng mga bibili sa kaniyang nahuling 5 kilos ng isda. Kung 90 pesos ang halaga ng bawat kilo, magkano ang kikitain niya?

$90 \text{ pesos} \times 5 \text{ kilos} = 450 \text{ pesos}$

450 pesos ang kikitain ni Aling Almira.

SEQ 4B. EXT. SA TINDAHAN NG GASOLINA. HAPON.

Nakatitig ang nanay sa nakasabit na karatula ng presyo. Naka-ekis ang 43 pesos at nakabilog ang 49 pesos.

TINDERA:

7L ulit, Neng?

BABAENG MANGINGISDA:

6L na lang po. Nagmahal na po, e.

Tatango ang tinderang blangko ang mukha. Malungkot siya para sa mangingisda pero hindi ipapahalata.

SEQ 4C. EXT. SA TAPAT NG BAHAY. HAPON.

Bitbit ng babaeng mangingisda ang isang 6L na gasolina sa isang kamay, at sa kabila, ang magkapatong na baldeng katatagpuan ng 3 isda at isang kilong bigas. Bibilangin niya ang natirang pera. 100 piso.

VOICE OVER NG BATANG BABAE:

Kung si Aling Almira ay mayroong kita na 450 pesos mula sa magdamag na pangingisda, magkano na lamang ang matitira dito kung bawawasan niya ito ng 300 pesos para sa gasolina at 50 pesos para sa isang kilong bigas?

450 pesos - 300 pesos - 50 pesos = 100 pesos

(matamlay ang tono) 100 pesos na lamang ang natira sa kaniya...

SEQ 5. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

Tahimik na naghahapunan ang nanay kasama ang kaniyang anak. May tig-isang isda sa kanilang plato. Makikitang may natira pang isang isda sa isang plato sa gitna ng mesa. Hahatiin ito ng batang babae. Pipigilan siya ng kaniyang nanay.

BABAENG MANGINGISDA:

Sige, 'nak. Sa iyo na lang 'yan.

BATANG BABAE:

E, hati po tayo, 'Nay.

BABAENG MANGINGISDA:

Hindi. Sapat na sa akin 'tong isang isda, 'nak.

BATANG BABAE:

1 divided by 2 equals one-half. Kaya hati po tayo,
'Nay.

Mapapangiti ang nanay. Hahayaan na lang niyang ilagay ng
kaniyang anak ang kalahating isda sa kaniyang plato.

BABAENG MANGINGISDA:

'Nak, pagtapos natin kumain, ikaw muna bahala dito,
ha? Papalaot lang ako ulit kasi kaunti lang talaga
'yung nakuha ko kanina, e.

Hihinto saglit sa pagkain ang batang babae at yayakapin
niya ang kaniyang nanay.

BATANG BABAE:

(naluluha) 'Nay! Pasensya na po sa pagiging
mapilit ko po kanina.

BABAENG MANGINGISDA:

'Nak, ayos lang 'yun... Ayos lang 'yun, ha.

Muling mapapangiti ang kaniyang nanay. Yayakap ito pabalik.

SEQ 6. EXT. SA BAYBAYING-DAGAT/ SA DAGAT. GABI.

Sa kadiliman, muli siyang sasalubungin ng lalaking
mangingisda. Hihilahin siya sa braso.

LALAKI:

O... papalaot ka mag-isa? Gusto mo samahan na kita?

Hindi gumagalaw ang babaeng mangingisda na pinipilit maging
kalmado. Hihilahin ng lalaki pati ang kabilang braso ng
babae. Siniko niya nang malakas ang lalaki.

LALAKI:

Aba! Pumapalag ka pa, ha!

Tinadyakan niya ang ari nito. Kinuha niya ang pinakamalapit na sagwan at ipinanghampas ito.

Iniwan na niya ang lalaking bugbog-sarado. Itinulak niya ang kaniyang bangka at sumampa na dito.

SEQ 7. EXT. SA BAYBAYING-DAGAT/ SA DAGAT. MADALING-ARAW.

Makikitang sumisikat na ang araw.

SEQ 8. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. UMAGA.

Itinabi na ng babaeng mangingisda ang lambat. Sa sobrang pagod, napahiga na agad siya.

Sa pagdating ng babaeng mangingisda, nagising ang bunsong babae. Lumapit siya sa kaniyang nanay, hinalikan sa pisngi.

Kinuha niya ang isa pang pahina ng kalendaryo na pinakompyutan niya ng math problems tungkol kay Aling Almira. Ginawa niya itong bangkang papel. Sinulatan niya ang gilid ng kaniyang bangka.

SEQ 9. EXT. SA BAYBAYING-DAGAT/ SA DAGAT. UMAGA.

(CLOSING CREDITS)

Palulutangin ng batang babae ang kaniyang bangkang papel.

Nakasulat dito:

magandang huli + mababang presyo = masayang buhay

V. METODOLOHIYA

Dahil limitado ang budget, maraming mga kailangang isaalang-alang sa bawat desisyon ng metodolohiya. Kabilang dito ang pagpili sa mga artista na non-actors, pagbuo ng maliit na bilang ng crew, at sariling sikap sa proseso ng post-production. Sinikap kong iwasan ang magarbo at makinis na produksiyon dahil naniniwala akong hindi naman iyon kailangan sa pagbuo ng isang makabuluhang pelikula. Isa pa, kung papakinisin ko nang maigi ang pelikula, maliban sa gastos, hindi na rin maiiba ang kalidad at anyo nito kumpara sa mga pelikula sa mainstream.

Gaya ng nabanggit ni Prop. Nick Deocampo sa klase sa marhinalisadong pelikula, ang student films ay bahagi ng marhinalisado at alternatibong pelikula dahil tumataliwas ito sa mga kapamaraan ng mainstream. Kung ipipilit kong maging katulad ng pelikula sa mainstream ang aking pelikula, sasalungatin nito ang posisyon ng alternatibong pelikula laban sa burgesyang paraan ng produksiyon sa mainstream. Kaya minabuti kong gawin itong magaspang at simple ngunit matalim.

A. PRE-PRODUCTION

Sa pre-production, ang mga bagay na pangunahing pinagtuunan ng pansin ay ang mga sumusunod: pakikipanayam sa mga mangingisda, paghahanap ng pinakaakmang shooting location, pagsusulat ng final script, pagbubuo ng crew, pagtutuklas sa mga magiging artista, pagsasagawa ng mga pagpupulong, pag-eensayo sa mga artista, at paghahanda para sa kabuuan.

Mula Disyembre 2017 hanggang Enero 2018, isinulat ko ang mga drafts ng iskript. Sa tuwing may bago akong mga natutuklasan mula sa pakikipanayam sa mga mangingisda sa Cavite, inaayos ko ang aking iskript.

Sa ika-apat na linggo ng Disyembre hanggang sa ikalawang linggo ng Enero, isinagawa ko ang pagbisita at pagpapasya sa pinakaakmang shooting location. Binista ko ang iba't ibang mga fishing communities sa Cavite. Una, nagtungo kami sa mga fishing ports sa Rosario, Cavite. Ramdam na ramdam sa lugar na ito ang kapayakan sa uri ng pamumuhay ng mga taga-roon ngunit hindi ko ito pinili dahil masyado nang marumi ang lugar. Ikalawa, nagtungo naman kami sa mga bulungan sa Naic, Cavite. Napansin ko sa lugar na ito na maraming mga tanawin ng informal settlements na nakapalibot sa karagatan. Gayong ito ang realidad, napagpasyahan kong maghanap na lang ng iba dahil hindi naman ito kasama sa naratibo ng aking pelikula. Ikatlo, nagbakasakali rin kami sa mga palaisdaan sa Bacoor, Cavite ngunit masyadong maliit ang lugar at gaya ng lahat ng napuntahan namin, marumi na rin ang lokasyong ito. Sa ikaapat naming pagtatangka, bumalik kami sa Naic, Cavite dahil mayroong nakapagsabi sa amin ng isang dalampasigan na malinis-linis pa rin kumpara sa ibang mga lokasyong napuntahan namin. Sa unang beses na nakita ko ang lugar, nasiguro kong iyon na ang pinakaperpektong lokasyon para sa aking tesis.

Sa proseso ng paghahanap ng lokasyon, nabigo ako nang nalaman kong unti-unti nang nagiging marumi ang mga anyong-tubig sa aming probinsya. Nakalulungkot ding malaman na ang pinakamalilinis na dalampasigan at karagatan ay matatagpuan na lamang sa mga komersyalisadong beach.

Samantala, nang nagsimula ang ikalawang semestre noong Enero, agad akong nagpakonsulta sa aking thesis adviser. Sa tulong din ng aking thesis adviser, napasimple ko ang naratibo na aakma sa maliit na budget. Mula sa magarbong naratibo na isinumite ko noong thesis proposal, nagawa namin itong mas partikular at mas payak. Hinikayat niya rin akong magbabad sa mga fishing communities upang mas maging malay pa ako sa paraan ng kanilang pamumuhay, na tiyak na makatutulong sa iskript.

Nagpareserba rin ako agad ng mga hihiraming equipment mula sa Unibersidad ng Pilipinas Film Institute (UPFI). Ito ay binubuo ng mga sumusunod: Canon 5D, portable LED lights, dalawang set ng lapel, boom set, H6 recorder, tripod, stabilizer, clapper, at extension plug.

Dahil limitado lamang ang budget, skeleton crew lamang ang binuo ko: cinematographer, gaffer, production designer, sound recordist, at production manager.

Ginugol ko ang buwan Pebrero sa pagbisita sa aktuwal na lokasyon ng shoot at pakikipanayam sa mga taong taga-roon. Humingi na rin ako ng permiso mula sa caretaker ng lugar. Matapos na masiguradong maaaring magshoot sa lugar na iyon, naghanap na ako ng mga magiging artista. Naramdaman ko ang pangangailangang magpa-audition para sa role ng babaeng mangingisda dahil lubos na mahalaga ang kontroladong facial expressions at kilos sa karakter na ito. Ang batang artista naman ay inirekomenda ng mga guro sa paaralan ko noong elementarya. Anila, isinasali na raw siya sa mga declamation contests. Ang gumanap naman bilang lalaking mangingisda ay isang kakilala na taga-Imus, Cavite. Para sa mga extras, nakiusap na lang kami sa mga tao sa mismong lokasyon para maghanap ng mga gaganap.

Sa mga sumunod na buwan, nagsagawa ako ng oryentasyon sa crew, pangunahin sa cinematographer, production designer, at production manager ukol sa aking bisyon at mga plano sa isasagawang pelikula. Nagkakaroon din ng mga paminsan-minsang pagpupulong na nakalaan upang linawin sa cinematographer at production designer ang daloy ng naratibo, karakterisasyon, disenyo, at mga karagdagang kahingian sa paggawa ng pelikula. Linggu-linggo rin kaming nag-eensayo at nagwoworkshop ng batang artista. Dito ko na rin binibigyang-direksiyon ang kaniyang blocking at pag-arte.

Sa huling buwan ng paghahanda, halos-linggu-linngo na kaming bumibisita sa lokasyon upang magbigay ng oryentasyon sa mga taga-roon ukol sa proyekto, at upang humingi ng tulong at kooperasyon mula sa kanila.

Ang mga natitirang araw bago dumating ang araw ng shooting ay ginugol sa pag-aayos ng kagamitang kakailanganin para sa produksiyon. Sa hapon ng Marso 30, nagtipon-tipon ang crew at ang babaeng artista sa UPFI upang sabay-sabay na magtungo sa aming tahanan sa Bacoor, Cavite.

B. PRODUCTION

Maagang nagsimula ang araw namin noong Marso 31 para makapaghanda at para makabiyahе agad. Aabutin kasi ng dalawa hanggang tatlong oras ang biyahе namin mula Bacoor hanggang sa aming lokasyon sa Naic. Nagising kami ng alas tres ng umaga upang ihanda ang aming mga sarili at kagamitang ikakarga sa sasakyan. Dumating naman ng alas kwatro ng umaga ang aming artistang lalaki na taga-Imus. Naaalala kong hiyang-hiya ako ng umagang iyon sa kaniya dahil alam kong galing pa siya sa trabaho sa BGC, mula alas seis ng gabi hanggang alas dos ng umaga kaya wala pa talaga siyang pahinga. Kasabay din niyang dumating ang aking production manager na galing pa ng palengke upang bumili ng isdang galunggong na gagamitin namin bilang props. Umalis kami ng alas kwatro y medya at dumating kami sa lokasyon ng alas seis ng umaga.

Agad na nagsimula ang shoot. Ang unang araw ay nakalaan sa lahat ng eksena ng babaeng mangingisda at ng lalaking mangingisda. Halos lahat ng eksena ay puro outdoors. Gayong nakaranas kami ng problema sa ibang partikular na lokasyon, agad naman itong nagawan ng paraan ng aking production designer. Mabilis ding gumawa at makaunawa ng instruksyon ang aking cinematographer. Maasikaso rin ang aming production manager at sinisigurado niyang maayos na dumadaloy ang lahat ng aspekto ng produksiyon. Masarap at tama rin ang pagdating ng oras ng aming pagkain na inihanda at dinala pa nina Mami. Nasunod namin ang schedule na nakalagay sa call sheet sa araw na iyon. Maayos kaming nakapahinga sa bahay ng co-teacher ng aking nanay na malapit na malapit lang sa aming lokasyon. Maganda at produktibo ang unang araw ng shooting pero talagang nakakapagod dahil sa init at dahil sa dami ng eksenang aming shinoot sa araw na iyon.

Sa ikalawang araw, aligaga kaming lahat sa umaga dahil medyo tinanghali kami ng gising, dala ng sobrang pagod. Alas kwatro na kami nagising kaya nagmadali kaming lahat na makarating sa lokasyon nang alas kwatro y medya ng umaga upang makuhanan ang bukangliwayway na kailangan para sa pelikula. Nagulat din ako na sa mismong lokasyon ay nandoon ang gaffer ng aming cinematographer. Hindi niya sa akin nabanggit na luluwas ang gaffer at tutulong sa shoot kaya nagulat din ako. Base kasi sa napag-usapan namin, kung wala siyang mahanap na gaffer, puro natural lighting na lang ang gagamitin namin sa buong shoot. Bahagi naman ang paghahanap ng gaffer sa plano namin pero talaga lang nagulat ako na tutuloy pala ang gaffer sa ikalawang araw namin kaya nagulat talaga ako pero sa mabuting paraan dahil hindi na ako mag-aalala sa mga eksenang kailangan talaga ng ilaw.

Kaya nang makarating kami sa lokasyon, agad kaming nagshoot ng bukangliwayway. Maya-maya pa, dumating na rin ang aming batang artista. Sa ikalawang araw na iyon, ang mga shinoot namin ay mga eksena ng babaeng mangingisda at ng batang babae kaya halos puro indoors. Ang naging hamon sa amin ng araw na iyon ay ang kaliwa't kanan na karaoke dahil Easter Sunday ng araw na iyon. Natagalan kaming magshoot, kahit na indoors, dahil naririnig talaga sa sound recorder ang tunog ng mga nagkakaraoke kaya kailangan naming tiyumempo kung kailan hindi masyadong malakas ang boses ng mga kumakanta sa karaoke.

Puno ng hamon para sa akin ang makapagdirek ng isang batang 8 taong gulang na masyadong prangka at mapag-usisa. Masasabi kong sa kaniya ako pinakanatuto bilang isang nagsisimulang direktor. Dahil sa kaniyang kamusmusan, malaya at payak siyang nakakapagpahayag ng mga obserbasyon niya sa amin. Nakatutuwa siyang bata dahil bibo

siya, hyper, at madaldal. May isang beses na nabanggit niya sa amin bigla, "ayusin n'yo na po kasi ang kamera at sound para hindi na paulit-ulit." Nagtawanan kaming lahat nang marinig ito pero gayundin, natamaan kami kasi naramdaman namin ang mga kakulangan namin bilang mga filmmakers.

Maraming beses din na naghahanap siya ng buong paliwanag at step-by-step na instruksyon sa bawat kilos na gagawin niya. Masyado siyang metodolohikal mag-isip kaya nalilito siya kapag hindi ko naipapaliwanag kung bakit kailangang ulit-ulitin ang pagshoot sa isang simpleng eksena. Isang beses, habang naghahanda kami ng kamera, napansin kong bigla siyang tumahimik. Dahil gabi at madilim na, hindi ko agad napansin na lumuluha na pala siya. Kinausap ko siya kung bakit siya lumuluha pero hindi siya nagsasalita. Binalikan ko ang mga nangyari ng araw na iyon at naisip ko ang ilang mga tagpo na malungkot siyang lumapit sa akin, "direk, ako ba talaga may kasalanan kung bakit umuulit tayo? Sabi po kasi ni Mommy, ayusin ko raw po ang acting ko kasi dapat hanggang take 3 lang daw po tayo. Bakit umabot po tayo ng take 10?" Naaalala kong hindi ko masyadong naipaliwanag sa kaniya at hindi ko nabigyang-diin ang kahalagahan ng pag-uulit ng pagshoot sa isang eksena. Iyon siguro ang ikinalungkot at dinamdam niya. Dahil doon, kinailangan naming tumigil lahat. Naalala ko na isang Catholic student ang bata kaya ang naisip ko na lang ay magdasal kaming lahat para gumaan ang pakiramdam niya. Pagkatapos naming magdasal, yumakap siya sa akin at unti-unti nang bumuti ang pakiramdam niya.

Maraming itinuro sa akin ang pangyayaring iyon. Marami akong napagnilayan tungkol sa mismong siklo ng buhay na paulit-ulit. Talaga namang nakalulungkot kapag

hindi na alam ang rason kung bakit umuulit-ulit lang ang isang pangyayari.

Napakapilosopikal ng mga bata, naisip ko.

Nang natapos na ang shoot at pauwi na sila ng kaniyang pamilya, lumapit siya sa akin, tinanong niya kung kailan ulit kami magkikita. Isa na naman itong tanong na bumagabag sa aking damdamin. Para sa mga kaniya, ang shooting na iyon ay hindi lang simpleng gawain. Itinuring niya ang shooting na iyon bilang anyo ng bonding at pagkakataon para makabuo ng pagkakaibigan. Tunay na nakakapagpabagabag-puso. Sunod niyang sinabi ang mga katagang ito, "basta invite po kita sa 18th birthday ko, ha?" Sa puntong iyon, naramdaman ko na kaibigan na talaga ang turing niya sa akin.

Nagpaalam at nagpasalamat na rin kami sa mga taong naabala namin sa komunidad na iyon. Agad na hinatid pauwi sa Quezon City ang crew at ang babaeng artista. Pagod man matapos ang shooting, masaya pa rin dahil marami akong binaong mga sentimyento at karanasan.

C. POST-PRODUCTION

Isang buwan ang inilaan ko sa paghahabi, pagdidisenyo ng tunog, at paglalapat ng musika sa pelikula. Sa unang linggo, matapos ang shooting, agad akong gumawa ng first cut upang maipakonsulta agad sa aking thesis adivser at sa iba pang mga kaibigan.

Mula sa konsultasyon, nakatanggap ako ng mga puna na nakatulong nang malaki upang mapagbuti ko pa ang post-production ng aming pelikula. Kabilang dito ang pagpapahaba sa mga eksena, pagdaragdag ng mga shots at voice over upang higit pang maramadaman ang bawat eksena, emosyon, at naratibo ng pelikula. Pinalitan ko rin ang huling frame ng aking pelikula. Sa una kong cut, nakangiti ang batang babae habang ipinapalaot ang bangkang papel ngunit sa aking final cut, napagpasyahan kong palitan ito ng blangkong mukha ng batang babae dahil totoo namang walang ganap na resolsuyon sa mga problema. Nakatulong din ito upang ipakita ang ironya sa pagitan ng mismong blangkong mukha ng bata at ng huling voice over na may positibong tono.

Matapos isaalang-alang ang mga ito, nagpatuloy na ako sa pagkukulay at pagdidisenyo ng tunog. Naging partikular ako sa pagkukulay ng mga eksena. Matamlay at saturated ang pinili kong kulay sa mga eksenang puno ng kalungkutan at kabiguan habang masigla at matingkad naman ang pagkakakulay ko sa mga eksenang kasama ng babaeng mangingisda ang batang babae.

Huli, ang orihinal kong plano para sa musika ay gamitin ito para paigtingin ang iba't ibang emosyong nakapaloob sa bawat eksena. Gayunpaman, matapos makatanggap ng kritisismo mula sa panel, napagtanto ko na may mga pagkakataong nakakahadlang ang musika sa pagpaparamdam ng tunay na emosyon ng eksena kaya binawasan ko ang mga inilapat na musika upang magmukhang mas natural ang bawat eksena.

VI. SCHEDULE

A. PRE-PRODUCTION

1. Pagsusulat ng drafts ng iskript - Disyembre 2017 - Enero 2018
2. Paghahanap ng shooting location/ - Disyembre 18, 2017 - Enero 12, 2018
paghingi ng permiso sa barangay/
pakikipanayam
3. Pagpapareserba ng equipment - Enero 15 - Enero 19
4. Pagbuo ng crew - Enero 15 - Enero 31
5. Paghahanap ng mga artista - Pebrero 1 - Pebrero 16
6. Oryentasyon sa production team - Pebrero 17 - Pebrero 23
7. Pagpupulong kasama ang crew - Pebrero 24 - Pebrero 28
8. Oryentasyon sa komunidad - Marso 1 - Marso 16
9. Pag-eensayo/ - Marso 17 - Marso 26
paglubog sa komunidad

B. PRODUCTION

1. Pagtungo sa shooting location - Marso 30 ng gabi
2. Shooting - Marso 31 - Abril 1
3. Pag-uwi - Abril 1 ng gabi

C. POST-PRODUCTION

1. Paghahabi - Abril 2 - Abril 21
2. Pagdidisenyo ng tunog - Abril 22 - Abril 28

3. Paglalapat ng musika - Abril 29 - Mayo 6

VII. BUDGET

Nabuo ang pelikulang ito mula sa maraming pakiusap at mula sa mga fund-raising projects na inilunsad namin ng aking kapatid, gaya ng pagsusulat ng tula at pagkakaloob ng proofreading service. Humiling din kami ng donasyon mula sa mga kamag-anak at mga kaibigan. Nakabawas sa gastos ang pakikiusap sa mga malalapit na kaibigan na tumulong sa shooting nang libre. Isa ito sa mga bagay na hindi ko inirerekomenda dahil sadya lang akong natulak ng maliit na budget na makiusap na lang sa aking mga kaibigan. Narito ang breakdown ng aking mga nagastos sa pelikula:

1. Cast	-	Php 5,400
a. babaeng mangingisda: Php 1,500 x 2 araw	-	Php 3,000
b. batang babae: Php 1,000 x 1 araw	-	Php 1,000
c. lalaking mangingisda: Php 1,000 x 1 araw	-	Php 1,000
d. ekstrang tindera ng gasolina	-	Php 200
e. ekstrang mamimili ng isda	-	Php 200
2. Location fees: Php 600 x 2 araw	-	Php 1,200
3. Bangka: Php 400 x 2 araw	-	Php 800
4. Food: Php 1,500 x 2 araw	-	Php 3,000
5. Transportation	-	Php 6,000

6. Equipment	-	Php 8,000
--------------	---	-----------

7. Others	-	Php 5,000
-----------	---	-----------

TOTAL	-	Php 29,400
-------	---	------------

VIII. KRITISISMO MULA SA FACULTY

Sa kabuuan, binigyang-diin ng faculty na mayroon akong natatanging istilo sa pagbibigay-direksiyon at inirekomenda nilang pagnilayan kong muli ang istilong ito upang malinaw kong maipahayag ang kabuuang tono ng pelikula. Ayon sa kanilang mga komento, ang teknikal na aspekto, partikular ang paglalapat ng musika, ang naging kahinaan ng pelikula dahil nakaaapekto ito sa danas ng mga manunuod.

Sinimulan ni Dr. Grace Alfonso ang diskurso sa ugnayan ng treatment ng pelikula at target audience. Tinanong niya ako kung sino ang aking target audience dahil ipinahiwatig niyang may partikular na grupo lamang ang lubos na makauunawa sa aking pelikula. Tumugon ako at aking sinabing ang sektor ng mga mangingisda at kabataan ang aking target audience dahil mayroong layunin ang aking tesis na makiisa sa kanilang mga pakikipagsapalaran at i-empower sila.

Sunod namang nagkomento si Prop. Sari Dalena. Binanggit niyang may importanteng mensahe ang aking pelikula at epektibo itong maitatawid kung maiaayos ko pa ang paglalapat ng musika sa bawat eksena. Nagpanukala siyang bawasan ko ang musika sa ilang mga eksena upang mas maging natural ang kabuuang pelikula.

Samantala, tulad ng binanggit ni Prop. Dalena, itinuro rin ni Prop. Melissa dela Merced na nakalilito ang tono ng pelikula dahil sa paglalapat ng musika. Gayunpaman, binati niya ang aking istilo at hiniling na ipagpatuloy pa ang paggawa ng mga ganitong klaseng pelikula.

Ipinunto naman ni Prop. Rob Rownd na mahusay ang direksiyon sa pelikula dahil kontrolado ang lahat ng elemento pati ang pag-arte ng mga artista. Binigyang-diin niya

rin na kakaiba ito kumpara sa ibang mga tesis-pelikula dahil sinisikap nitong magkaroon ng mas malalim na saysay.

Bilang pagsusuma, mas nakatuon sa teknikal na aspekto ang mga naging komento ng faculty at hindi masyadong natalakay ang naratibo o ang mismong mensahe ng pelikula.

IX. IMPLIKASYON AT REKOMENDASYON

Ang aking tesis na *Bangkang Papel* ay isang pagtatangkang isalarawan ang isang kritisismo sa Tax Reformation for Acceleration and Inclusion (TRAIN) Law mula sa perspektiba ng mangingisda at ng kabataan.

Simple ang mensaheng ipinararating nito -- ganid ang mga negosyanteng nagmomonopolisa ng mga isda sa karagatan at pabaya ang pamahalaang hindi isinasaalang-alang ang implikasyon sa mga marhinalisadong sektor ng mga batas na kanilang ipinapatupad.

Ipinakikita rin nito na ang kabataan ay aktibong sektor ng lipunan na malay sa mga panlipunang realidad at nagmimithi ng panlipunang pagbabago.

Inirerekomenda ng filmmaker na patuloy pang galugarin ang mga ganitong isyu bilang paksa sa mga tesis-pelikula. Sa mga ganitong natatanging pagkakataon at anyo ng pelikula lang kasi madalas na nabibigyan ng espasyo ang mga marhinalisadong sektor na magsilbing pangunahing tauhan ng mga pelikula.

X. SANGGUNIAN

- Ballaran, J. (2018, January 6). *Economic expert warns Train can deliver negative effects to economy*. Inquirer.net. Retrieved March 5, 2018, mula sa <http://business.inquirer.net/243644/economic-expert-warns-train-can-deliver-negative-effects-economy-train-tax-reform-ibon-foundation-africa-dof-economics>
- Bontuyan, A. (Director). (2013). *Taya* [Motion picture]. Cinemalaya.
- Bridges, K. M. (2017). *The Deserving Poor, the Undeserving Poor, and Class-Based Affirmative Action*. SSRN Electronic Journal.
- Brocka, L. (Director). (1980). *Bona* [Motion picture]. NV Productions.
- Burgman, C., Daruwala, M., & Nayak, V. (2008). *Our rights, our information: Empowering people to demand rights through knowledge*. New Delhi: Commonwealth Human Rights Initiative.
- Candelaria, C. (Director). (2017). *Sa Saiyang Isla* [Motion picture]. University of the Philippines Film Institute.
- Garcia, F. A. (2007). *Sandaang damit: 16 na maikling kuwento*. Quezon City: University of the Philippines Press.

Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York, NY et al.: Harper & Row

Hirsch, A. (2017). *Ed Sheeran means well but this poverty porn has to stop*. Retrieved mula sa <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/dec/05/ed-sheeran-poverty-porn-activism-aid-yemen-liberia>

Johnston, C. (1973). *Women's Cinema as Counter Cinema*. Sexual Stratagems: The World of Women in Film. Patricia Erens, ed. New York: Horizon Press.

Lee, R. (2016). *Kung Alam N'yo Lang*. Quezon City: Philippine Writers Studio Foundation, Inc.

Leonen, M. (2018, February 27). *Our fundamental freedoms*. Speech presented at Democracy and Disinformation Forum in Ateneo Law School, Quezon. Retrieved February 27, 2018, mula sa <https://www.rappler.com/thought-leaders/196409-marvic-leonen-fighting-disinformation>

Marcus, M. (1987). *Italian film in the light of neorealism*. Princeton, NJ: Princeton U.P.

Mills, W. (1959). *The sociological imagination*. New York, USA: Oxford University Press.

Philippine Statistics Authority. (2017). *Farmers, Fishermen and Children consistently posted the highest poverty incidence among basic sectors*. Retrieved May 16, 2018, mula sa <https://psa.gov.ph/content/farmers-fishermen-and-children-consistently-posted-highest-poverty-incidence-among-basic>

Plantel, E., Negrescolor, J., Yglopaz, A., & Garcia, K. (2017). *Mga uring panlipunan*. Lungsod Quezon: Adarna House.

Raymundo, M. (2017). *Oligarchy Breeds Poverty*. Retrieved Nobyembre 20, 2017, mula sa <http://www.opinyon.com.ph/index.php/2447-oligarchy-breeds-poverty>

Rossellini, R. (Director). (1945). *Rome, Open City* [Motion picture]. Minerva Film SPA.

Shildrick, T., & Rucell, J. (2015). *Sociological Perspectives on Poverty*. Joseph Rowntree Foundation. Retrieved June 13, 2017, mula sa <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/sociological-perspectives-poverty-full.pdf>

Takahata, I. (Director). (1988). *Grave of the fireflies* [Motion picture]. Studio Ghibli.

Tarog, J. (Director). (2010). *Faculty* [Motion picture]. Cinemalaya.

Taylor, R. (2009). *Film propaganda: Soviet Russia and Nazi Germany*. London: I.B. Tauris.

Trubek, D. (1972). *Max Weber on Law and the Rise of Capitalism*. Faculty Scholarship Series. Paper 4001.

Zedong, M. (1967). *Talks at the Yen-an forum on literature and art*. Peking: Foreign Languages Press.

(n.a.). (2018, January 11). *Tax reform law questioned before Supreme Court*. ABS-CBN News. Retrieved March 5, 2018, mula sa <http://news.abs-cbn.com/business/01/11/18/tax-reform-law-questioned-before-supreme-court>

XI. APPENDICES

A. DEFENSE FORMS

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: <u>BANGKANG PAPEL</u>			Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name
Filmmaker/s: <u>MUSA, Maria Graciella F.</u>			Defense Copy Submitter to: <u>Randy Solbrepeña</u> Signature over printed name
RT: <u>17 min.</u>	Language: <u>Filipino</u>	Subtitle (if any): <u>English</u>	
Genre: <u>Narrative</u>		Format: <u>Digital</u>	Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name
		Origination: <u>Sony A7s</u>	
		Presentation: <u>mp4</u>	

Strength

- That soundtrack
- the screenplay & motifs used
- the treatment - the dark creepy aspect

Weaknesses

- That soundtrack - a bit overscored
- the treatment - confuses the emotion of the viewer

Areas for Improvement (panelist recommendations)

- add a bit more drop shadow around the subtitles

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

Signature: [Signature]

Maria Mercedes
Evaluator's Signature over printed name

17 MAY 2018
Date

UP Film Institute (JPFI)
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101 Philippines
Tel: (632) 9206863
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9263640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

email: upfi.adama@gmail.com

website: film.institute.upd.edu.ph

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: <u>BANGKANG PAPEL</u>		Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name	
Filmmaker/s: <u>MUSA, Maria Graciella F.</u>		Defense Copy Submitter to: <u>Randy Sobrepeña</u> Signature over printed name Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name	
RT: 17 min.	Language Filipino		Subtitle (if any) <u>English</u>
Genre: Narrative			
Format: Digital	Origination Sony A7s		
Presentation mp4			

Strength

- impt. and timely statement

Weaknesses

- there seems to be a confusion
about the treatment and tone.

Areas for Improvement (panelist recommendations)

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

[Signature]
Signature

[Signature]
Evaluator's Signature
over printed name

5/17/18
Date

UP Film Institute ("UPFI")
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101 Philippines
Tel: (632) 9206863
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9263640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

email: upfi.adama@gmail.com

website: film.institute.upd.edu.ph

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: BANGKANG PAPEL		Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name	
Filmmaker/s: MUSA, Maria Graciella F.		Defense Copy Submitter to: <u>Randy Sobrepeña</u> Signature over printed name	
RT: 17 min.	Language Filipino	Subtitle (if any) English	
Genre: Narrative		Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name	
Format: Digital	Origination Sony A7s		
	Presentation mp4		

Strength

*A filmmaker regarding
- honesty about circumstances of life that
is of hardship*

Weaknesses

*- overbearing soundtrack > makes film
unwittingly comedic*

Areas for Improvement (panelist recommendations)

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

A
Signature

Evaluator's Signature
over printed name

Date

UP Film Institute (JPFI)
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101 Philippines
Tel: (632) 9200883
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9263640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

email: upfi.adama@gmail.com

website: film.institute.upd.edu.ph

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: <u>BANGKANG PAPEL</u>		Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name	
Filmmaker/s: <u>MUSA, Maria Graciella F.</u>		Defense Copy Submitter to: <u>Randy Sobrepeña</u> Signature over printed name	
RT: 17 min.	Language Filipino	Subtitle (if any) English	
Genre: Narrative		Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name	
Format: Digital	Origination Sony A7s		
	Presentation mp4		

Strength

A precocious child who's a daughter of a ~~fisher~~ fisherwoman faces life's difficulty. Lacks focus on MC character to carry the narrative & bring home the point of the film.

Weaknesses

Areas for Improvement (panelist recommendations)

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

[Signature]
Signature

MICHAEL ROSARIO

Evaluator's Signature
over printed name

5-17-18

Date

UP Film Institute (UPFI)
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101 Philippines
Tel: (632) 9206863
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

email: upfi.adama@gmail.com

UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9283640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

website: filminstitute.upd.edu.ph

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: <u>BANGKANG PAPEL</u>		Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name
Filmmaker/s: <u>MUSA, Maria Graciella F.</u>		Defense Copy Submitter to: <u>Randy Sobrepeña</u> Signature over printed name
RT: 17 min.	Language Filipino	Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name
Genre: Narrative	Subtitle (if any) English	
Format: Digital	Origination Sony A7s	
	Presentation mp4	

Strength

*Strong position in your issues
The child's perspective is effective
Good locations
Scenes are interesting moments when in
thoughtful moments*

Weaknesses

Overbearing wall to wall musical scoring

Areas for Improvement (panelist recommendations)

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

[Signature]
Signature

Sari Dalen
Evaluator's Signature
over printed name

May 17, 2018
Date

UP Film Institute (JPFI)
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9206863
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

email: upfi.adama@gmail.com

website: filminstitute.upd.edu.ph

UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9263640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES
FILM INSTITUTE

Semester: 2nd Date: May 2, 2018

Thesis title: BANGKANG PAPEL		Approved for Defense: <u>Prof. Roland B. Tolentino</u> Adviser's signature over printed name	
Filmmaker/s: MUSA, Maria Graciella F.		Defense Copy Submitter to: <u>Randy Sobrepeña</u> Signature over printed name	
RT: 17 min.	Language Filipino	Subtitle (if any) English	
Genre: Narrative		Concept Paper Submitted to: <u>Ezelyn Junio</u> Signature over printed name	
Format: Digital		Origination Sony A7s	
		Presentation mp4	

Strength Good control of all the elements including the script and acting. I'm not sure how seriously you want your administration to take your presentation. Personally, I read a lot detachment in a Brechtian sense.

Since, I've seen you do very strong naturalistic performances in classes, I assume all of the stylized devices are choices. I admire you taking the risk w/ this. Keep going.
Weaknesses

(encircle one)

High Pass

Pass

Low Pass

Conditional Pass

Fail

R. Ronda
(R. Ronda)
Signature

Evaluator's Signature
over printed name

May 17, 2018
Date

Areas for Improvement (panelist recommendations)

UP Film Institute (JPFI)
(Member, CILECT/International Association of Film and Television Schools)

UP Film Institute
Film Bldg., CMC Media Center
Ylanan Road, Diliman
Quezon City 1101 Philippines
Tel: (632) 9206863
(632) 9818500 loc 2669 / 2670

email: upfi.adama@gmail.com

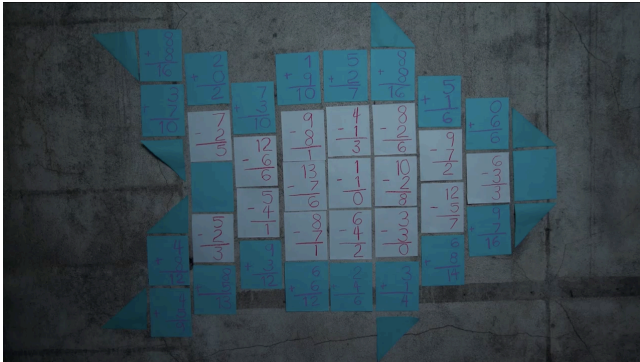
UPFI Film Center
Magsaysay Avenue, Diliman
Quezon City 1101, Philippines
Tel: (632) 9263640 / 9262722 - telefax
(632) 9818500 loc 4286 / 4289

website: filminstitute.upd.edu.ph

B. CAST AT CREW

direksiyon at panulat	Maria Graciella F. Musa
pangunahing tagapagpaganap	Mabel F. Musa / Marcelo R. Musa
sinematograpiya	Emman B. Mariano
ilaw	Papa God / Deriq E. Tribdino
disenyo ng produksiyon:	Christine B. Carandang / Maria Graciella F. Musa
rekord ng tunog	Rus Janry V. San Diego
disenyo ng tunog	Maria Graciella F. Musa
paglalapat ng musika	Larry Byl T. Cuenca
paghahabi	Maria Graciella F. Musa
pamamahala ng produksiyon	Jennifer C. Echitan
pagsasalin	Christian Ray P. Pilares
poster	Alexis M. Angulo
DVD cover	Maria Angelina F. Musa

C. SCREENSHOTS

Aling Almira is patiently waiting at the village market

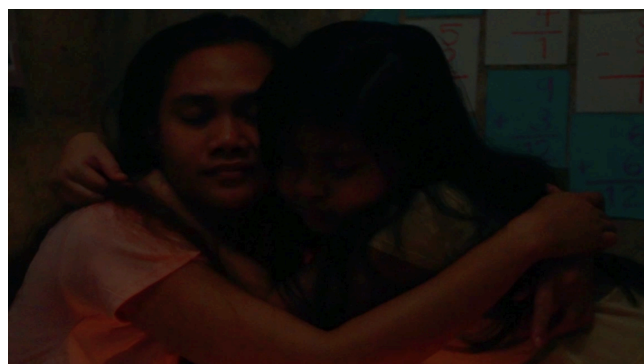
Aling Almira will earn 450 pesos.

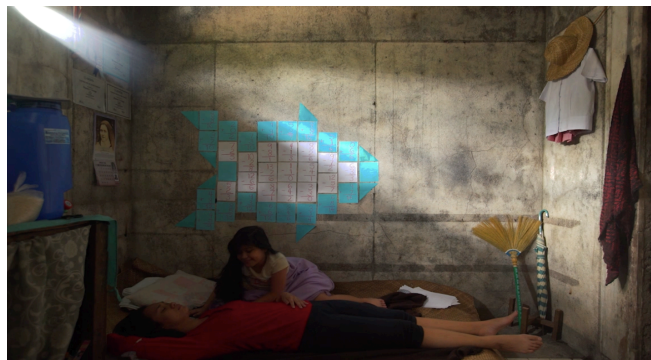
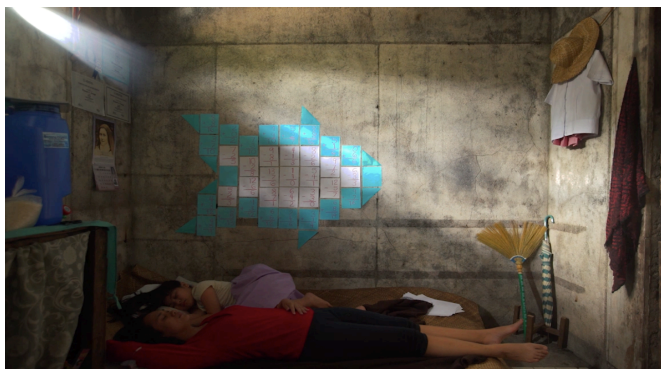
If Aling Almira earns 450 pesos

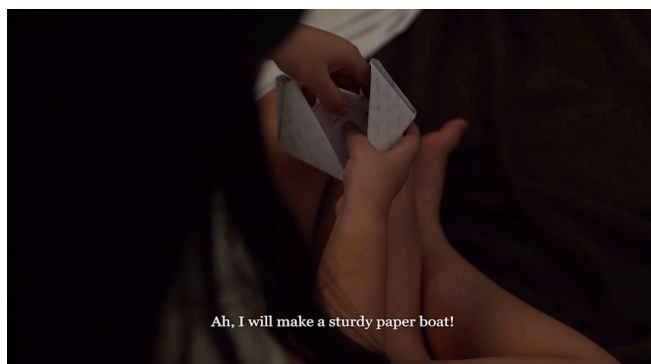
and 50 pesos for a kilo of rice?

She worked almost the whole day.

Ah, I will make a sturdy paper boat!

D. SHOTLIST

SEQ 1. EXT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	multiple math certificates	• CU • ECU (text)	still	eye-level	• single shot • multiple shot
2	kinakalawang na medals	• CU • ECU (kalawang)	still	eye-level	• single shot • multiple shot
3	grad pic (nanay with bata)	CU	still	eye-level	single shot
4	timbangan	CU	still	eye-level	single shot
5	calculator	CU	still	eye-level	single shot
6	itinutuping bangkang papel	CU	still	eye-level	single shot
7	-makikita ang batang babae na nagtutupi ng bangkang papel -makikita ang masikip na bahay -palulutangin ng bata ang bangkang papel sa balde ng tubig	WS	still	eye-level	single shot
8	palulutangin ng bata ang bangkang papel sa balde ng tubig	ECU	still	high angle	single shot

SEQ 2. EXT. SA DAGAT. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	bangkang paparating sa dalampasigan	WS, long take	still	eye-level	single shot
2	makikita ang babaeng mangingisdang nakatinginsa malayo	MS	still	eye-level	single shot
3	mga galon ng gasolina	FS	still	high angle	multiple shot

	w/ label (nakatigil na ang bangka)				
4	latak sa gasolina	ECU	still	low angle	single shot
5	mga isda	CU	still	high angle	multiple shot
6	mukha ng babaeng bumubuntong-hininga	CU	still	eye-level	single shot
7	lalaking papalapit sa dalampasigan, titigil	MS-MCU	still	eye-level	single shot
8	babaeng naglalakad na may bitbit na lambat, galon, at mga balde; titigil	MS-MCU	still	eye-level	single shot
9	lalaki at babaeng mangingisdang magkatapat	MS, side	still	eye-level	two-shot
10	lalaki: <i>'Yan lang...</i>	MCU	still	high angle	single shot
11	2 balde ng isda	CU, perspective ng lalaki	still	high angle	multiple shot
12	babaeng hindi kumikilos ngunit mariing nakatitig sa lalaki at sa kaniyang dinamita	MCU	still	low angle	single shot
13	dinamita	CU, perspective ng babae	still	high angle	single shot
14	lalaki: <i>Di mo naman...</i>	MCU, OTS	still	eye-level	two-shot
15	-babaeng nakatitig sa lalaki -babae: <i>Kaya kong mangisda...</i> -lalampasan ang lalaki	MCU, OTS	still/ pan	eye-level	two-shot

16	lalampasan ng babae ang lalaki	WS, side	still/ pan	eye-level	two-shot
----	--------------------------------	----------	------------	-----------	----------

SEQ 3. INT. SA LOOB NG BUHAY-KUBO. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-nagsosolve ang bata sa kalendaryo (scratch paper) -makikita ng bata ang kaniyang nanay na papasok sa pinto	ECU (numbers), OTS	still	high angle - eye-level	single shot
2	mula sa pintuan, makikita ng nanay ang excitement ng bata	FS, OTS	still	eye-level	single shot
3	-yayakap ang bata sa nanay -kakalas ang bata sa nanay sa pagkakayakap	MS, side	still	eye-level	two-shot
4	bata: <i>'Nay, may mabuti...</i> (*BG: addition)	MCU, perspective ng nanay, may nakikitang kaunting bahagi ng nanay (braso)	still	high level	single shot
5	nanay: <i>A... 'Yung mabuting...</i>	MCU, perspective ng bata	still	low level	single shot
6	bata: <i>'Nay, napili...</i>	MCU, OTS	still	high angle	single shot
7	babae: <i>Ay ang galing...</i>	MCU, OTS	still	low angle	single shot
8	-bata: <i>Pero 'Nay...</i> -mapapaupo ang bata -dederecho ang nanay sa kusina	MS-FS (side)	still - dolly out	eye-level	single shot
9	nakatharap ang nanay	WS	still	eye-level	two-shot

	sa kusina habang nakaupo ang bata				
10	naglalagay ng kalahating sachet ng kape ang nanay sa tasa	ECU	still	eye-level	single shot
11	-nakaharap pa rin ang nanay sa kusina habang nakaupo ang bata -nanay: <i>Hindi raw ba 'yan?</i> -bata: <i>Hindi raw po e...</i>	WS	still	eye-level	two-shot
12	-mula sa pagkakatalikod sa anak, haharap siya sa bata -nanay: <i>Naku, anak...</i>	MS	still	eye-level	single shot
13	-nanay: <i>Naku, anak...</i> -mapapatayo sa gulat ang bata -bata: <i>E paano 'yun, 'Nay?</i> -haharap at lalapit ang nanay sa kaniyang anak, hahawakan ang balikat ng anak -nanay: <i>Anak, pasensya...</i> -pipiglas ang bata, uupo at babalik sa pagsosolve ng math problems (*BG: subtraction)	FS-MS (side)	still - dolly in	eye-level	two-shot
14	-mula sa pagkakatatayo, uupo ang bata -kukuha ng panibagong kalendaryo ang bata at magsusulat ng bagong math problem: <i>Sa talipapa, matiyagang...</i>	ECU (text), OTS	still	high level	single shot
15	timbangang walang laman	CU (match cut)	still	eye-level	single shot

SEQ 4A. EXT. SA TALIPAPA. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	timbangang may 5 kilo ng isda	CU (match cut)	still	eye-level	single shot
2	-naghihintay si Aling Almira ng mga mamimili	WS	still	eye-level	single shot
3	-naghihintay si Aling Almira ng mga mamimili -may mga dadaan upang suriin ang mga isda pero hindi naman bibilhin	MS	still	eye-level	single shot

SEQ 4B. EXT. SA TINDAHAN NG GASOLINA. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-maglalakad ang babae papunta sa tindahan ng gasolina -mapapatingin sa karatula	MS	still	eye-level	single shot
2	nakatitig ang nanay sa tindahan ng gasolina	FS, OTS	still	eye-level	single shot
3	-karatula ng presyo (defocused ang tindera) -tindera: <i>7L ulit, Neng?</i> (defocused ang karatula)	MCU, defocus	still	eye-level	two-shot
4	babae: <i>6L na lang po...</i>	MCU, OTS	still	eye-level	single shot
5	tatango ang tindera	CU, OTS	still	eye-level	single shot
6	iaabot ng tindera ang gasolina sa babae	MS, side	still	eye-level	two-shot

SEQ 4C. EXT. SA TAPAT NG BAHAY. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-naglalakad ang babae, bitbit ang bigas na nasa balde at gasolina; hihinto siya -ibababa ng babae ang gasolina at balde	FS-MS, long take	still	eye-level	single shot
2	-ibababa ng babae ang gasolina	CU	still	eye-level	single shot
3	-ibababa ng babae ang balde	CU	still	eye-level	single shot
4	-ibababa ng babae ang gasolina at balde -bibilangin ng babae ang natirang pera	MS	still	eye-level	single shot
5	-pera sa palad	ECU, OTS	still	eye-level	single shot
6	-pagod na mukha ng babae	CU	still	eye-level	single shot

SEQ 5. INT. SA LOOB NG BAHAY. HAPON.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	kumakain ng hapunan ang mag-ina	WS, side	still	eye-level	two-shot
2	kumakain ng hapunan ang mag-ina	MS, side	still	eye-level	two-shot
3	isda sa plato ng bata	CU	still	eye-level	single shot
4	isda sa plato ng nanay	CU	still	eye-level	single shot
5	isda sa plato sa gitna (kita rin ang dalawang plato ng mag-ina)	FS	still	eye-level	multiple shot
6	mukha ng nanay	CU	still	eye-level	single shot
7	mukha ng bata	CU	still	eye-level	single shot

8	-kukunin ng bata ang isang tirang isda -nanay: <i>Sige, anak...</i> -bata: <i>E, hati po tayo, 'Nay...</i> -nanay: <i>Okay na sa akin ang isang isda, 'nak...</i>	MS, side	still	eye-level	two-shot
9	-bata: <i>1 divided by 2 = 1/2</i> -ilalagay ng anak ang tig-kalahating isda sa plato nilang dalawa	MCU, OTS	still	eye-level	single shot
10	ngingiti ang nanay	MCU, OTS	still	eye-level	single shot
11	ilalagay ng anak ang tig-kalahating isda sa plato nilang dalawa	CU	still	eye-level	single shot
12	-nanay: <i>Anak, pagkatapos natin kumain...</i> -hihinto ang bata sa pagkain -magtutungo sa nanay upang yakapin siya -yayakapin ang nanay -bata: <i>'Nay! Pasensya...</i> - ngingit ang nanay at yayakap siya pabalik	MS, facing babae from bata's position	still	eye-level	two-shot
12	bata: <i>'Nay! Pasensya...</i>	CU, OTS	still	eye-level	single shot
13	ngingit ang nanay at yayakap siya pabalik	MCU	still	eye-level	two-shot
14	gasera	CU (match cut)	still	eye-level	single shot

SEQ 6. EXT. SA DAGAT. GABI.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-hawak ng babae ang lampara habang naglalakad	CU (lampara) (match cut)	tracking	eye-level	single shot
2	-naglalakad ang babae -sasalubungin siya ng lalaki -bigla siyang hihilahin ng lalaki	WS	still	eye-level	single shot - two-shot
3	-sasalubungin siya ng lalaki -bigla siyang hihilahin ng lalaki	MS	still	eye-level	two-shot
4	hihilahin ng lalaki ang braso ng babae	ECU	handheld	eye-level	single shot
5	lalaki: <i>O, papalaot ka...</i>	MCU	handheld	high angle	single shot
6	di gumagalaw ang babae at nananatiling kalmado	MCU	handheld	low angle	single shot
7	-hihilahin na rin ng lalaki ang isa pang braso -sisikuhin ng babae ang lalaki -tatadyakan ng babae ang ari ng lalaki -kukuha siya ng sagwan -sasagwanin niya ang lalaki	MS	handheld	eye-level	two-shot
8	kukuha ang babae ng sagwan	CU	handheld	eye-level	single shot
9	-kukuha siya ng sagwan -sasagwanin niya ang lalaki	FS	handheld	eye-level	two-shot
10	-sasagwanin ng babae	MS,	handheld	low level	single shot

	ang lalaki	perspective ng lalaki			
11	bugbog-saradong lalaki	MS, OTS	handheld	high angle	single shot
12	tinitigan ng babae ang lalaki	CU	handheld	low angle	single shot
13	tinitigan ng babae ang lalaki	MS	handheld	eye-level	two-shot
14	-tinitigan ng babae ang lalaki -nagpatuloy ang babae sa paglalakad	FS	handheld	eye-level	single shot
15	tinulak ng babae ang bangka	ECU (kamay)	still/ pan	eye-level	single shot
16	-tinulak ng babae ang bangka -sumampa ang babae sa bangka	MS (side)	still/ pan	eye-level	single shot
17	umaandar ang bangka palayo	FS	still	eye-level	single shot

SEQ 7. EXT. SA BAYBAYING-DAGAT. MADALING-ARAW.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	bukangliwayway sa dagat	WS	still	eye-level	single shot
2	bukangliwayway	MS	still	low angle	single shot
3	inserts (dagat, mga alon, etc)				

SEQ 8. INT. SA LOOB NG BAHAY. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-pumasok ang bahay ang nanay -isinabit niya ang lambat	WS	still	eye-level	two-shot

	-makikitang tulog ang bata -mapapahiga ang nanay sa tabi ng batang tulog				
2	-mapapahiga ang nanay sa tabi ng batang tulog -matutulog ang babae, magigising ang bata	MCU, defocus	still	eye-level	two-shot
3	-titingnan ng bata ang nanay -hahalikan ng bata ang nanay sa pisngi	MS	still	high angle	two-shot
5	-titingnan ng bata ang nanay -hahalikan ng bata ang nanay sa pisngi -kukunin ng bata ang isang used scratch paper	FS	still	eye-level	two-shot
6	-insert ng scratch paper na gagamitin ng bata (kita dapat ang 'Aling Almira' problem) -tinupi ng bata ang kalendaryo para gumawa ng bangkang papel	CU	still	high angle	single shot
6	-kumuha siya ng maliit na papel na magsisilbing flag ng kaniyang bangka -idinikit niya ito sa bangkang papel	CU, OTS	still	high angle	single shot
7	-susulatan niya ang flag na papel (hindi makikita kung ano ang nakasulat) -mapapangiti siya	MS	still	eye-level	single shot

SEQ 9. EXT. SA DAGAT. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	TYPE	MOVEMENT	ANGLE	COMPOSITION
1	-hawak ng bata ang bangkang papel, tumatakbo siya papuntang dalampasigan -uupo siya sa dalampasigan -palulutangin niya ang bangkang papel	WS	still	eye-level	single shot
2	-palulutangin ng bata ang bangkang papel -makikitang nakasulat doon: <i>magandang huli + mababang presyo = masayang buhay</i>	CU	still	eye-level	singe shot
2	-palulutangin ng bata ang bangkang papel -makikitang nakasulat doon: <i>magandang huli + mababang presyo = masayang buhay</i>	ECU	pan	eye-level	single shot

E. CALL SHEET

Marso 31, 2018 (unang araw)				
TIME	SEQ	INT/ EXT	LOC	DESCRIPTION
4:30 - 7:00 AM			OTW to Naic	breakfast
7:00 - 8:00 AM	2	EXT	dagat	set-up
8:00 - 11:00 AM	2	EXT	dagat	1. pabalik si Aling Almira sa dalampasigan 2. makakasalubong ang lalaking mangingisda
11:00 - 11:30 AM	4B	EXT	tindahan ng gasolina	set-up
11:30 AM - 12:15 PM	4B	EXT	tindahan ng gasolina	1. bibili ng gasolina si Aling Almira
12:15 - 1:00 PM				lunch
1:00 - 1:45 PM	4A	EXT	talipapa	set-up
1:45 - 2:45 PM	4A	EXT	talipapa	1. nagtitinda si Aling Almira ng mga isda
2:45 - 3:15 PM	4C	EXT	tapat ng bahay	set-up
3:15 - 4:00 PM	4C	EXT	tapat ng bahay	1. binibilang ni Aling Almira ang natirang pera
4:00 - 5:00 PM	6	EXT	dagat	set-up
5:00 - 6:00 PM				dinner
6:00 - 9:00 PM	6	EXT	dagat	1. hihilahin ng lalaking mangingisda si Aling Almira 2. papalag si Aling Almira, sasagwanin niya ang lalaking mangingisda 3. papalaot ang babaeng mangingisda
9:00 - 10:00 PM				pack-up

Abril 1, 2018 (ikalawang araw)				
TIME	SEQ	INT/ EXT	LOC	DESCRIPTION
4:00 - 5:00 AM *cinematographer	7	EXT	dagat	set-up/ breakfast
5:00 - 6:00 AM *cinematographer	7	EXT	dagat	bukangliwayway
5:00 - 6:00 AM *cinematographer	9	EXT	dagat	set-up
5:00 - 6:00 AM				breakfast
6:00 - 8:00 AM	9	EXT	dagat	1. palulutangin ng batang babae ang bangkang papel
8:00 - 9:00 AM	8	INT	sa loob ng bahay	set-up
9:00 - 11:00 AM	8	INT	sa loob ng bahay	1. darating si Aling Almira 2. magigising ang batang babae 3. gagawa siya ng bangkang papel
11:00 AM - 12:00 PM				lunch
12:00 - 1:00 PM	3	INT	sa loob ng bahay	set-up
1:00 - 3:30 PM	3	INT	sa loob ng bahay	1. nagsosolve sa papel ang batang babae 2. darating ang nanay 3. good news at bad news ng batang babae 4. magkakape ang nanay 5. mag-uusap ang mag-ina
3:30 - 4:15 PM	1	INT	sa loob ng bahay	set-up
4:15 - 5:15 PM	1	INT	sa loob ng bahay	1. gagawa ng bangkang papel ang batang babae
5:15 - 6:00 PM				dinner
6:00 - 6:45 PM	5	INT	sa loob ng bahay	set-up

6:45 - 9:30 PM	5	INT	sa loob ng bahay	1. naghahapunan ang mag-ina 2. hihingi ng paumanhin ang bata
9:30 - 10:30 PM				pack-up

F. PRODUCTION DESIGN BREAKDOWN

SEQ	INT/ EXT	DAY/ NIGHT/ TIME	LOC	WARDROBE	SET	PROPS	EXTRA DETAILS
1	INT	HAPON	LOOB NG BAHAY- KUBO	1. PAMBAHAY NA DAMIT 2. TSINELAS (LUMA)	1. PALAMUTING MEDALYA (10) 2. SERTIPIKO (10) 3. 2017 PAPER CALENDAR	1. DEC2017 CALENDAR 2. LAPIS (CARTOON PRINT) 3. NOTEBOOK (PERSONALIZED) 4. BALDE (2)	1. DIY FRAME (PLASTIC COVER) 2. PHOTOSHOPPED GRAD PIC 3. POT WITH PLANT (RECYCLED COKE BOTTLE BASE) 4. GLASS (2) - RECYCLED PEANUT BUTTER BOTTLE 5. NISSIN CUPS - LALAGYAN NG SPOON AND FORK 6. STAINLESS SPOON AND FORK 7. MGA KARTON (MESA NILA/ PATUNGAN NG MGA GAMIT) 8. PILE OF CLOTHES 9. CURTAINS 10. KUMOT 11. UNAN 12. CARTOON MESA
2	EXT	HAPON	DAGAT	1. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA UMAGA 2. TRANSPARENT PLASTIC (ALA-RAINCOAT) 3. SALAKOT 4. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA	1. BANGKA	1. TRANSISTOR 2. SAGWAN 3. GALON (6L-1, 1L-1) - MAY LABEL NA GAS 4. MGA ISDA 5. BALDE (2) 6. LAMBAT 7. DINAMITA	
3	INT	HAPON	LOOB NG BAHAY- KUBO	1. SCHOOL UNIFORM 2. TSINELAS (LUMA) 3. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA UMAGA 4. PLASTIC (ALA-RAINCOAT) - DI NA NAKASUOT 5. SALAKOT - TATANGGALIN	1. PALAMUTING MEDALYA 2. SERTIPIKO 3. 2018 PAPER CALENDAR* 4. KUSINA	1. LAPIS 2. NOTEBOOK 3. SACHET NG KAPE 4. THERMOS/ TAKURI 5. GLASS (2) - RECYCLED PEANUT BUTTER BOTTLE	

4A	EXT	HAPON	TALIPAPA	1. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA UMAGA 2. PALDA NG TINDERA (MARAMING ISDA) 3. SALAKOT	1. TALIPAPA 2. KARATULA NG PRESYO NG ISDA	1. BALDE (2) 2. IBA PANG BALDENG NAKAPALIBOT SA KANIYA 3. TIMBANGAN 4. CALCULATOR NA MALAPAD, 'YUNG PANGTINDERA	
4B	EXT	HAPON	TINDAHAN NG GASOLINA	1. PAMBAHAY NA DAMIT 2. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA UMAGA	1. TINDAHAN 2. KARATULA NG PRESYO NG GAS 3. 10 IBINEBENTA NG GAS SA 1L BOTTLE OF COKE AT 3 PIRASONG 6L NA BOTE 4. GASOLINA W/ FOOD COLORING 5. CALCULATOR NA MALAPAD, 'YUNG PANGTINDERA	1. GALON (6L-1)	
4C	EXT	HAPON	TAPAT NG BAHAY	1. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA UMAGA 2. PALDA NG TINDERA (MARAMING BULSA) 3. SALAKOT	1. TAPAT NG BAHAY	1. BIGAS (1KG) - NAKALAGAY SA BALDE 2. BALDENG MAGKAPATONG (2) 3. MGA ISDA - NAKALAGAY SA BALDE 4. PERA (100 PESOS NA HINDI BUO) 5. GALON (6L-1)	
5	INT	GABI	LOOB NG BAHAY-KUBO	1. PAMBAHAY NA DAMIT NG BATA 2. PAMBAHAY NA DAMIT NG BABENG MANGINGISDA	1. PAPAG (HAPAGKAINAN) 2. MGA KARTON (MESA NILA/PATUNGAN NG MGA GAMIT)	1. PLATO 2. ISDA (3) 3. KANIN 4. GASERA	
6	EXT	GABI	DAGAT	1. LONG SLEEVE KAMISETA 2. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA GABI 3. PLASTIC (ALARAINCOAT)	1. BANGKA	1. SAGWAN 2. GALON (6L - 1) 3. LAMBAT 4. BALDE (2)	
7	EXT	MADALING-ARAW	DAGAT				

8	INT	UMAGA	LOOB NG BAHAY- KUBO	1. PAMBAHAY NA DAMIT 2. DAMIT NA AKMA SA PANGINGISDA SA GABI 3. PLASTIC (ALA- RAINCOAT) 4. SALAKOT (TATANGGALI N)	1. PAPAG 2. TIMBANGAN 3. CALUCALTOR	1. LAMBAT KALENDAR YO 2. LAPIS 3. BALDE (2) 4. GALON (6L - 1)	
9	EXT	UMAGA	DAGAT	1. PAMBAHAY NA DAMIT	1. MGA TOTOONG BANGKANG NAKAPALAOT SA DAGAT	1. BANGKANG PAPEL	

G. PRODUCTION STILLS

(1) ANG LOKASYON SA NAIC, CAVITE

Ang Dalampasigan

Ang kusina

Ang kama ay hapag-kainan na rin

Ang lalaking mangingisda

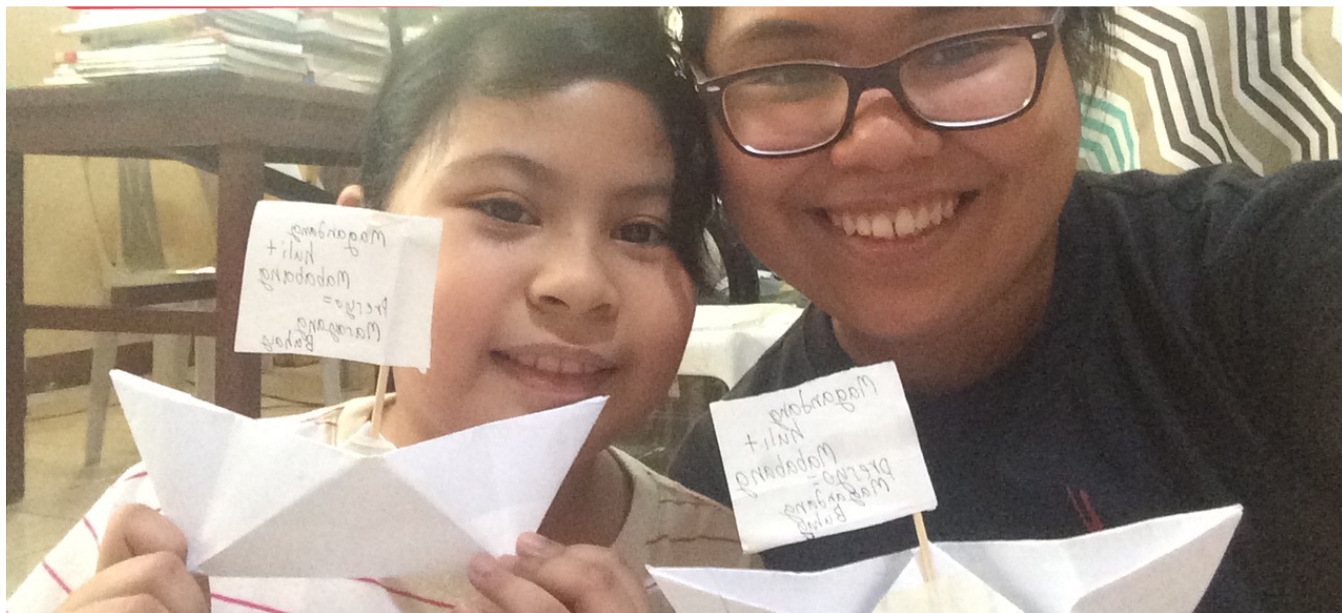
Ang babaeng mangingisda

Ang pagbili ng gasolina

Ang pagtitimpla ng kape

Ang batang babae at ang kaniyang mga bangkang papel

Ang cast at crew ng Bangkang Papel

H. CASTING CALL POSTER

CASTING CALL FOR A UPFI THESIS FILM

- Babae
- Mukhang nasa late 20s-early 30s
- Balingkinitan
- Katamtaman ang taas
- Kayumanggi
- Willing to work with minimal fee

Shooting location: Naic, Cavite

Shooting days: March 30, April 1, April 2

Send your resume to graciellamusa@gmail.com

I. FILM POSTER

J. PERMIT TO USE MUSIC

LAPIS

Sa kapita-pitagang organisasyon na LAPIS (League of Authors/Artists/Advocates of Public Interest Songs/Stories/Statements) Philippines:

Isang taos-pusong pagpupugay sa inyo pong organisasyon o samahan.

Ako po si Graciella Musa, isang Film student mula sa UP Diliman. Kasalukuyan ko pong tinatapos ang aking film thesis.

Sumusulat po ako ngayon sa inyo dahil lubos po akong naantig sa inyong mga awitin at sa natatanging adbokasiya sa likod ng bawat awiting ito.

Tulad po ninyo, sinisikap ko rin pong gamitin ang aking sining upang makapagmulat ng mga panlipunang isyu sa ating lipunan. Ang aking film thesis ay tungkol sa pakikipagsapalaran ng isang babaeng mangingingisda at ng kaniyang batang anak sa panahon ng pagtaas ng presyo ng mga bilihin (TRAIN Law) at sa panahon na rin ng patriyarka. May bitbit po itong mensahe na tutulan ang pagtaas ng presyo ng mga bilihin pati ang pangkasariang diskriminasyon sa ating lipunan.

Ipakikita po sa aking pelikula na ang mga sektor na gaya ng mga mangingingisda ang lubos na naaapektuhan ng TRAIN Law dahil bukod sa problema nila sa kakaunting huli ng mga isda, nakadaragdag pa ang problema sa matataas na presyo ng mga bilihin. Sa aking pong pelikula, ipakikita hindi lang ang pakikipagsapalaran ng babaeng mangingingisda kundi lalo't higit ng kaniyang batang anak na sinusubukang unawain ang kalagayang ito sa murang edad, sa pamamagitan ng pagkakaroon ng pangarap para sa sektor ng mga mangingingisda -- isang pangarap na laalay niya sa Bayan.

Nang marinig ko po ang inyong mga awiting Mabait na Bata, Bangon Pilipino, Kababaihan Makapangyarihan, Mag-alay sa Bayan, at Mamamayan Mamamayani, nabuhayan po ako dahil malapit po ang mga tema ng mga awiting ito sa aking tinatapos na pelikula. Kaugnay po nito, mapagkumbabang hinihingi ko po ang inyong pahintulot kung posible at maaari ko pong gamitin ang mga nasabing awitin sa pelikula, kung hindi man po ito magiging kalabisan.

Anuman pong tugon mula sa inyo ay lubos ko pong ipagpapasalamat.

Maraming salamat po sa inyong organisasyon o samahan. Biyaya po kayo sa ating lipunan.

Mabuhay ang sining na malaya at mapagpalaya!

Lubos na gumagalang at nagpapasalamat,

Graciella Musa
BA Film
UP Diliman

APR 9TH, 7:06PM

Thank you po, please go ahead as you see fit!

Maraming maraming salamat po! Mabuhay po kayo!

LAPIS

Options

Search in Conversation

Leave Feedback

Notifications

Facebook Page

<https://web.facebook.com/lapispub/>

K. SOLICITATION LETTERS

(1) Pebrero ____ 2018

Para kay _____,

Magandang araw po sa inyo.

Ako po si Graciella Musa, isang graduating film student mula sa Unibersidad ng Pilipinas-Diliman. Kabilang po ako sa mga nagtapos sa Las Pinas City National Science High School noong 2014.

Sumasulat po ako sa inyo ngayon dahil nangangailangan po ako ng suporta at tulong sa kung alinmang paraang makakayanan po ninyo. Kasalukuyan ko po kasing ginagawa ang aking film production thesis upang ganap na makapagtapos sa unibersidad. Kaugnay po nito, nangangailangan po ako ng pampinansiyal na suporta dahil malaki-laking gastos po ang kakailanganin ko upang mabuo ang aking film thesis.

Ang aking pelikula po ay tungkol sa pakikipagsapalaran ng isang babaeng mangingisda sa panahon ng TRAIN Law at iba pang anyo ng krisis sa ating lipunan. Sa inyo pong pagtulong sa akin ay natutulungan ninyo na rin pong bigyang-boses ang maliit na sektor ng mga mangingisda sa Pilipinas na lubos na naapektuhan ng mga bagong polisiya sa Pilipinas.

Kaya naman, anumang tulong na taos-puso po ninyong maiaambag ay itanim ko po sa aking alaala at habambuhay ko pong ipagpapasalamat.

Sa aking nalalapit na pagtatapos, ipinangako ko po na ang aking diploma ay alay sa Bayan natin; at ang aking mga pelikulang bubuin ay pakikiisa sa pakikipagsapalaran ng masang Pilipino.

Mabuhay po kayo at ang Pelikulang Pilipino!

Lubos na gumagalang at nagpapasalamat,

Maria Graciella F. Musa

(2) Maria Graciella F. Musa

BA Film

University of the Philippines

Diliman, Quezon City

graciellamusa@gmail.com

09058643259

January 15, 2018

Hon. Imelda Aguilar

Las Piñas City Mayor

City Government Office

Alabang-Zapote Road, Las Piñas

Kagalang-galang na Mayor Imelda Aguilar:

Malugod po na pagbati sa inyong mabuting opisina!

Ako po si Maria Graciella F. Musa, graduating Film student po mula sa Unibersidad ng Pilipinas-Diliman, kandidato po para sa Latin honors. Bago po ang lahat, nais ko po munang magpahayag ng aking taos-pusong pasasalamat dahil naging iskolar at mag-aaral po ako sa Las Piñas Science High School at nakapagtapos bilang salutatorian noong 2014. Napakalaking tulong po ng paghubog sa akin ng paaralang ito dahil nakapagkaloob

ito sa akin ng de-kalidad na edukasyong siya namang nagdala sa akin sa unibersidad.

Ngayong taon, inaasahan ko po ang aking pagtatapos sa kolehiyo. Ngunit bago po ito maisakatuparan, kailangan ko po munang kumpletuhin at tapusin ang aking thesis ang huling kahingian. Ang aming thesis po ay katumbas ng paggawa ng isang pelikula.

Kaugnay po nito, muli po akong lumalapit at kumakatok sa inyong opisina na bigyang-suporta po ang aking thesis na isang film production, sa pamamagitan ng pagkakaloob ng kahit anong tulong pampaninsiyal. Malaki-laking gastos po ito at mabigat-bigat na pasakit po ito sa bulsa bilang isang mag-aaral na nagpapakadalubhasa pa lamang. Kaya naman, lubos ko pong ipagpapasalamat at lubhang makatutulong po sa aking tinatapos na thesis o pelikula ang kahit anong halagang maiaambag po ninyo.

Lubhang kahanga-hanga po ang inyong dedikasyon sa pagtulong at pagsisilbi sa ating Bayan. Ipinagpapasalamat ko po ang inyong pagbibigay-serbisyo sa buong Las Piñas. Sa aking nalalapit na pagtatapos sa kolehiyo, palagi ko pong babalikan ang inyong naging pagsuporta sa akin at kagaya po ninyo, ipinapangako ko pong gagamitin ko ang aking diploma sa pagsisilbi rin sa ating Bayan.

Pagpalain po kayo, Mayor Imelda Aguilar. Mabuhay po kayo at ang Las Piñas!

Lubos na gumagalang at nagpapasalamat,

Maria Graciella F. Musa

BA Film, University of the Philippines-Diliman

(3) Maria Graciella F. Musa

BA Film

University of the Philippines

Diliman, Quezon City

graciellamusa@gmail.com

09058643259

January 15, 2018

Hon. Imelda Aguilar

Las Piñas City Mayor

City Government Office

Alabang-Zapote Road, Las Piñas

Kagalang-galang na Mayor Imelda Aguilar:

Malugod po na pagbati sa inyong mabuting opisina!

Ako po si Maria Graciella F. Musa, graduating Film student po mula sa Unibersidad ng Pilipinas-Diliman, kandidato po para sa Latin honors. Bago po ang lahat, nais ko po munang magpahayag ng aking taos-pusong pasasalamat dahil naging iskolar at mag-aaral po ako sa Las Piñas Science High School at nakapagtapos bilang salutatorian noong 2014. Napakalaking tulong po ng paghubog sa akin ng paaralang ito dahil nakapagkaloob

ito sa akin ng de-kalidad na edukasyong siya namang nagdala sa akin sa unibersidad.

Ngayong taon, inaasahan ko po ang aking pagtatapos sa kolehiyo. Ngunit bago po ito maisakatuparan, kailangan ko po munang kumpletuhin at tapusin ang aking thesis ang huling kahingian. Ang aming thesis po ay katumbas ng paggawa ng isang pelikula.

Kaugnay po nito, muli po akong lumalapit at kumakatok sa inyong opisina na bigyang-suporta po ang aking thesis na isang film production, sa pamamagitan ng pagkakaloob ng kahit anong tulong pampaninsiyal. Malaki-laking gastos po ito at mabigat-bigat na pasakit po ito sa bulsa bilang isang mag-aaral na nagpapakadalubhasa pa lamang. Kaya naman, lubos ko pong ipagpapasalamat at lubhang makatutulong po sa aking tinatapos na thesis o pelikula ang kahit anong halagang maiaambag po ninyo.

Lubhang kahanga-hanga po ang inyong dedikasyon sa pagtulong at pagsisilbi sa ating Bayan. Ipinagpapasalamat ko po ang inyong pagbibigay-serbisyo sa buong Las Piñas. Sa aking nalalapit na pagtatapos sa kolehiyo, palagi ko pong babalikan ang inyong naging pagsuporta sa akin at kagaya po ninyo, ipinapangako ko pong gagamitin ko ang aking diploma sa pagsisilbi rin sa ating Bayan.

Pagpalain po kayo, Mayor Imelda Aguilar. Mabuhay po kayo at ang Las Piñas!

Lubos na gumagalang at nagpapasalamat,

Maria Graciella F. Musa

BA Film, University of the Philippines-Diliman

L. THESIS PROPOSAL

UNIBERSIDAD NG PILIPINAS DILIMAN

Batsilyer ng Sining sa Pelikula

MARIA GRACIELLA F. MUSA

Kamalig

Isang ipinapakulang tesis na iniharap kay

Propesor Grace Javier Alfonso, PhD

Kolehiyo ng Komunikasyong Pangmadla

Unibersidad ng Pilipinas Diliman

Disyembre 2017

I. INTRODUKSIYON

Higit pang lumalawak ang agwat ng mayayaman sa mahihirap sa bawat taon.

Sa *Income Inequality and Populism*, inilahad ni Elfren Cruz (2017) ang mga naging pagbabago sa pang-ekonomikong kalagayan ng mundo simula 2010, sang-ayon sa estadistikang nangalap ng Oxfam, isang global na organisasyong nagkakawanggawa. Ipinakikita ng mga datos na noong 2010, ang pinagsama-samang asset ng 43 pinakamayayamang tao sa buong mundo ay katumbas ng pinagsama-samang asset ng pinakamahirap na 50% ng mundo. Lalo pang lumubha ang global na diperesnya sa pang-ekonomikong kalagayan sa pagsapit ng 2016 dahil ang total asset ng 9 na pinakamayayamang tao sa buong mundo ay katumbas ng total asset ng 3.6 bilyong katao. Ngayong 2017, ang total asset ng 8 pinakamayayamang tao sa buong mundo ay katumbas ng pinakamahirap na 50% ng mundo (Cruz, 2017).

Samantala, sa konteksto ng Pilipinas, itinala ng Forbes magazine, sa kanilang taunang listahan ng mga bilyonaryo, na 14 pamilya sa Pilipinas ang nagtataglay ng sumatotal na halagang P2.135 trilyon. Kung ikukumpara ang halagang ito sa pambansang badyet na P3.002 trilyon para sa taong 2017, kapuna-punang ang kaban ng kayamanan ng mga pamilyang ito ay katumbas na ng 70% ng pambansang badyet para sa buong Pilipinas (OpinYon News Magazine Online, 2017).

Bilang pagsusuma, pinatutunayan lamang ng mga pigurang ito na mayroong hindi pantay na distribusyon ng mga kayamanan at ari-arian sa ating lipunan. Nangyayari ito kapag may iilang nagkakamal ng kayamanan sa kani-kanilang mga sarili. Bilang resulta, nawawalan ng sapat na bahagi ang karamihan, na kalaunan ay nagdudulot sa kanilang pagdanas sa kahirapan.

Sa madaling salita, ipinaliliwanag ng nasabing pananaw na ang kahirapan ay bunga ng kawalan ng pagkakapantay-pantay sa lipunan. Masasabi kong ang perspektibang ito ay isa sa mga pinakamalalaking ambag ng unibersidad sa akin sapagkat nakawala ako sa middle class na paraan ng pag-iisip na naniniwalang ang kahirapan ay bunga ng isang kapalaran o ng katamaran. Namulat ako na, sa isang banda, mayroon pang isang paraan ng pagtanaw sa konsepto ng kahirapan at ito ay sa pamamagitan ng pag-unawa sa kahirapan bilang resulta ng pagtatakda ng iilan ng kawalan ng pagkakapantay-pantay sa lipunan. Ang pagsasabing ang kahirapan ay idinulot ng kapalaran o ng katamaran ay isa lamang sa maraming halimbawa ng mga maka-elitistang kuro-kurong lumalaganap sa ating lipunan.

Bilang tugon sa problema ng pagdomina ng mga maka-elitistang pananaw sa lipunan, nais kong gamitin ang pelikula bilang plataporma sa pag-aanyaya sa nakararami na magsagawa ng paradigm shift upang mamulat ang karamihan sa mga pananaw na hindi maka-elitista, at upang sa kalaunan ay magkaroon ng pagkakataon ang masa na hamunin ang mapang-impluwensiyang boses ng naghaharing-uri.

Kung magiging partikular, nais kong ibahagi ang pananaw na ang kawalan ng pagkakapantay-pantay sa lipunan ay dulot ng kasakiman at pagkakamal ng kayamanan ng iilan para sa kanilang mga pansariling interes.

Upang maitawid ang diwang ito, gagamitin ng pelikula ang konsepto ng primitibong komunal na sistema na umiral bago sakupin ang Pilipinas ng kolonyalistang Espanyol. Ayon sa kasaysayan, sa ganitong uri ng lipunan, walang pribadong pag-aari sa lupa kaya ang bawat tao ay nangingisda, nangangalap ng pagkain, at nangangaso sa gubat upang ibahagi sa buong komunidad (Guerrero, 1980).

Mula sa mga nabanggit na lohika at detalye, mabubuo ang pelikulang *Kamalig* na isang naratibong pelikulang tatagal mula 15-20 minuto. Ito ay nasa anyo ng isang alamat na magsasalaysay tungkol sa pinakamaagang pagsisimula ng lipunan kung saan mayroon pang pagkakapantay-pantay sa akses sa kalikasan -- isang manipestasyon ng pag-iral ng komunal na sistema. Ilalahad sa alamat na dahil sa interbensyon ng ilang ganid na tao, naimbento ang sistema ng pribadong pag-aari na nagluwal ng sunud-sunod na problema sa balanse at pagkakapantay-pantay sa lipunan.

II. REBYU NG KAUGNAY NA PAG-AARAL

Ayon kay K.P. Moseley (1978) sa *Pre-Capitalist Social Structures*, hindi na bago ang pag-aaral sa *pre-capitalist social structures* ngunit nangangailangan ito ng atensyon dahil isa ito sa mga nakakaligtaang pag-aaral na maaaring makatulong nang malaki sa pagbalangkas ng iba pang mga teorya.

Inilahad ni Moseley (1978) ang ebolusyon ng iba't ibang *pre-capitalist systems* mula sa perspektiba ng dalawang magkaibang grupo: ang *non-Marxist neorevolutionists* at ang *Marxist structuralists*. Una, sang-ayon sa *non-Marxist neorevolutionists*, ipinakilala niya ang Polyani-Fried schema na nagpapanukala na umusbong ang kawalan ng pagkakapantay-pantay dahil sa eksploytasyon sa distribusyon ng mga resources. Sinusugan naman ni Service ang Polyani-Fried schema sa pamamagitan ng pagdadagdag na maliban sa ekspolytasyon sa distribusyon, naging sanhi rin ang pagkakatatag ng mga tribo sa kawalan ng pagkakapantay-pantay sa akses sa resources.

Samantala, kinikilala naman ng *Marxist structuralists* ang pagkakaroon ng primitibong komunal na sistema. Ayon sa kanila, mayroong dalawang posibleng pinatunguhan ang primitibong komunal na sistema. Una, ang primitibong komunidad ay may kakayahang tugunan ang mga pangangailangan ng komunidad habang napapanatili ang pagkapantay-pantay sa akses sa resources. Ikalawa, umusbong ang pagkakatatag ng estado o ang pagkilala sa pinuno ng mga tribo na siyang may awtoridad sa paghahati-hati ng mga resources at sa pagpapataw ng mga tributo (Moseley, 1978).

Sa *Marx on Evaluating Pre-capitalist Societies*, nilagom ni Nordahl (1986) ang pagsusuri ni Marx sa pag-uugali ng mga mamamayan sa *pre-capitalist* at *capitalist society*. Ayon kay Marx, sa *pre-capitalist society*, ang lipunan ay hindi tinatanaw bilang

koleksiyon ng mga magkakahiwalay at nagtatagisang mga indibidwalistiko na ang pangunahing inaalala ay ang pagkakamal ng materyal na kayamanan. Ang indibidwalismo ay hindi labis na tinatanging pagpapahalaga; bagkus, may masidhing damdamin ang indibidwal na isalalim ang kaniyang sarili sa pangangailangan ng grupo o ng kolektibo. Ang pag-unlad at pagbabago ay natatamo mula sa panlipunang pagkakaisa sa pagitan ng mga miyembro ng lipunan.

Sa hinaharap, nangatwiran si Marx na ang komunistang lipunan ay magkakaroon ng pagkakatulad at pagkakaiba sa estruktura ng *pre-capitalist society*. Isang halimbawa ay ang patuloy na pag-iral ng diwa ng indibidwalismo na bagkus nanatili ay hindi makasarili, sa isang banda. Ito ay isang uri ng indibidwalismo na maglililang sa indibidwal na kakayahan at talento ng bawat isa sa iba't ibang direksiyon (Nordahl, 1986).

Bilang pagsusuma, ang struktura o sistema ng lipunan at ang pag-uugali ng tao ay parehong mahalagang salik tungo sa ebolusyon ng lipunan.

Sang-ayon naman sa biswal na sanggunian, ang mga pangunahing pelikulang tumatalakay sa konsepto ng kaligiran ng lipunan, kung hindi man partikular na tumatalakay sa *pre-capitalist society* ay ang mga sumusunod: *Nunal sa Tubig*, 1975 (Dir. Ishmael Bernal); *Himala*, 1982 (Dir. Ishmael Bernal); at *The Invention of Lying*, 2009 (Dir. Ricky Gervais, Dir. Matthew Robinson).

Sa *Nunal sa Tubig* (1975), muling ipinakilala ni Ishmael Bernal ang talinghaga ng "nunal sa tubig" na binuo mula sa idyoma ng "nunal sa talampakan" na pumapatungkol sa isang taong gala o mahilig maglakwatsa. Sa konteksto ng kolonyalismo at

imperyalismo, maaaring basahin ang lunan bilang isang pulong *napapapunta kung saan-saan* mula sa kamay ng mga Kastila hanggang sa mga Amerikano.

Karagdagan, itinampok ni Bernal ang mga epekto ng kolonyalismo at imperyalismo sa isang minsang masiglang komunidad. Isa na rito ang pagkakatatag ng industriya at pribadong pag-aari sa kanilang kapuluan na nagdulot ng pinsala sa kanilang anyong-tubig, kawalan ng hanapbuhay, at pagbabago sa sistema ng kanilang edukasyon. Sa madaling sabi, ipinaparating ng pelikula na ang pagkamatay ng kabuhatan, ekonomiya, at kultura sa komunidad ng pulong iyon ay dulot ng kapabayaang pansariling interes ng ilang mga tao lamang.

Susunod, ang *Himala* (1982) naman ni Ishmael Bernal ay nagtanghal ng isang komunidad na nakararanas ng tagtuyot na tinatanaw ng marami bilang sumpa. Sa pelikulang ito, nahuli ni Bernal ang imahen ng rural na lunan at ang transisyon nito sa ilalim ng impluwensiya ng modernisasyon at industriyalisasyon. Pinapatunayan lamang ni Bernal sa *Himala* ang kaniyang kakayahan sa pagsasalarawan ng kathang-isip na komunidad na nakaangkla pa rin sa realismo.

Ikahuli, sa *The Invention of Lying* (2009) naman, lumikha sina Ricky Gervais at Matthew Robinson) ng isang imahinaryong mundo kung saan hindi kilala ang pagsisinungaling. Ang pelikula ay pinapaandar ng pangunahing tauhan. Sumentro sa buhay ng pangunahing tauhan na si Mark Bellison, isang manunulat, na siyang nagpasimula at nagdala ng pagsisinungaling sa daigdig. Binigyang-diin sa pelikula ang pagiging imperpekto ng tauhan at ang abilidad ng tao na magdulot ng pagbabago sa sistema ng lipunan.

Bilang konklusyon, ipinupunto ng mga pag-aaral na ang sistema ng lipunan (kabuhayan, ekonomiya, at kultura) at ang karakterisasyon ng mga mamamayan dito ay mahalagang salik at manipestasyon ng uri o yugto ng lipunang umiiral.

III. BALANGKAS

A. TEORETIKAL NA BALANGKAS

Ang teoretikal na balangkas ng pelikula ay bunga ng integrasyon ng *Teorya ng Tunggalian* ni Max Weber at ng *Teorya ng Sosyalismo-Komunismo* ni Karl Marx, na isinakonteksto sa kasaysayan ng Pilipinas. Pareho itong naglalayon tungo sa pagpapabagsak ng antagonismo sa pagitan ng mga uri upang makamit ang pagkakapantay-pantay sa pagitan ng mga uri.

Ang *Teorya ng Tunggalian* ni Max Weber ay pangunahing nakahango sa mga isinulat ni Karl Marx. Ipinapahayag ng teorya na ang lipunan ay patuloy na nakararanas ng tunggalian dahil sa pagkakaroon ng kompetisyon sa limitadong kayamanan. Nagpapatuloy ang pag-iral ng tunggalian sapagkat kinokontrol ng mga mayayaman at makakapangyarihan ang masa sa pamamagitan ng makakapitalistang diesnyo upang mapanatili ang kasalukuyang kalagayan ng lipunan kung saan nangingibabaw ang kawalan ng pagkakapantay-pantay. Bilang tugon sa kalagayang ito, hinihikayat ng teoryang ito ang masa na hamunin ang status quo at igiit ang panlipunang pagbabago sa pamamagitan ng rebolusyon.

Samantala, binibigyang-diin naman ng *Teorya ng Sosyalismo-Komunismo* ni Karl Marx ang pangangailangan ng malawakang rebolusyong pinapangunahan ng masa upang malupig ang pribadong pag-aari ng means of production at mapanumbalik sa pampublikong pag-aari ang means of production. Ipinapaliwanag ni Marx na mahalagang yugto ang *Sosyalismo*, ang pagkakatiwala ng means of production sa pangangasiwa ng uri ng manggagawa upang ang indibidiwal na gumagawa o nagtatrabaho ay siguradong makatanggap ng karampatang kabayaran. Mula rito, tatawid ang sosyalistang lipunan

tungo sa pagiging komunista, isang lipunan kung saan may pantay-pantay na akses ang lahat sa means of production.

Kung isasakonteksto ang intergrasyon ng mga teoryang ito, isang malinaw na ilustrasyon ang kasaysayan ng lipunan ng Pilipinas. Inilahad ni Amado Guerrero (1980) na bago dumating ang mga kolonyalistang Espanyol, may umiiral nang uri ng sistema na tinatawag na primitibong komunal. Ayon sa kaniya, sa ganitong sistema, walang pribadong pag-aari, at ang lahat ay nagtatrabaho (nangingisda, nangangalap ng pagkain, at nangangaso sa gubat) para sa kapakinabangan ng lahat. Nang sumibol na ang pakikipagtunggalian sa pagitan ng mga tribo, sunud-sunod na ring umusbong ang sistemang mala-alipin at mala-pyudal. Sa pagdating ng mga kolonyalista, higit pang napaunlad ang pyudalismo at kapitalismo. Bilang resulta, tinutulak ng kasalukuyang impyeralistang sistema ang masang Pilipino na igiit ang pagkakaroon ng lipunang may pagkakapantay-pantay, ng sosyalista o komunistang lipunan.

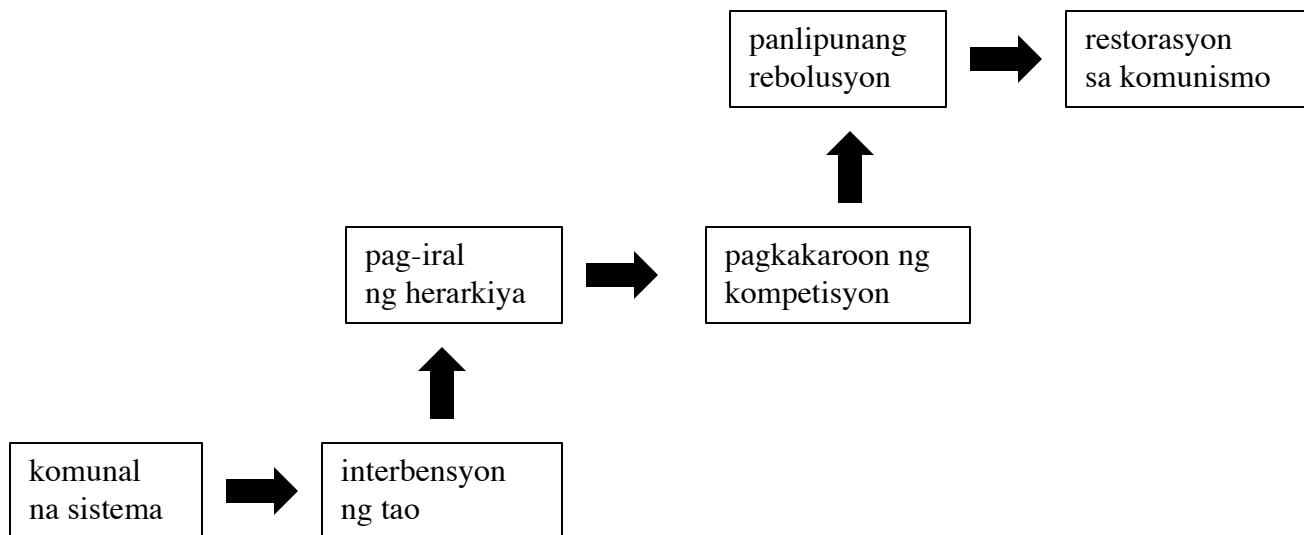

Figura 1. *Integrasyon ng Teorya ng Tunggalian at Teorya ng Sosyalismo-Komunismo sa Konteksto ng Kasaysayan ng Lipunan ng Pilipinas*

B. KONSEPTUWAL NA BALANGKAS

Mas detelyadong paglalarawan ang nakalahad sa konseptuwal na balangkas upang ipakita ang lohikal na daloy ng naratibo ng pelikula.

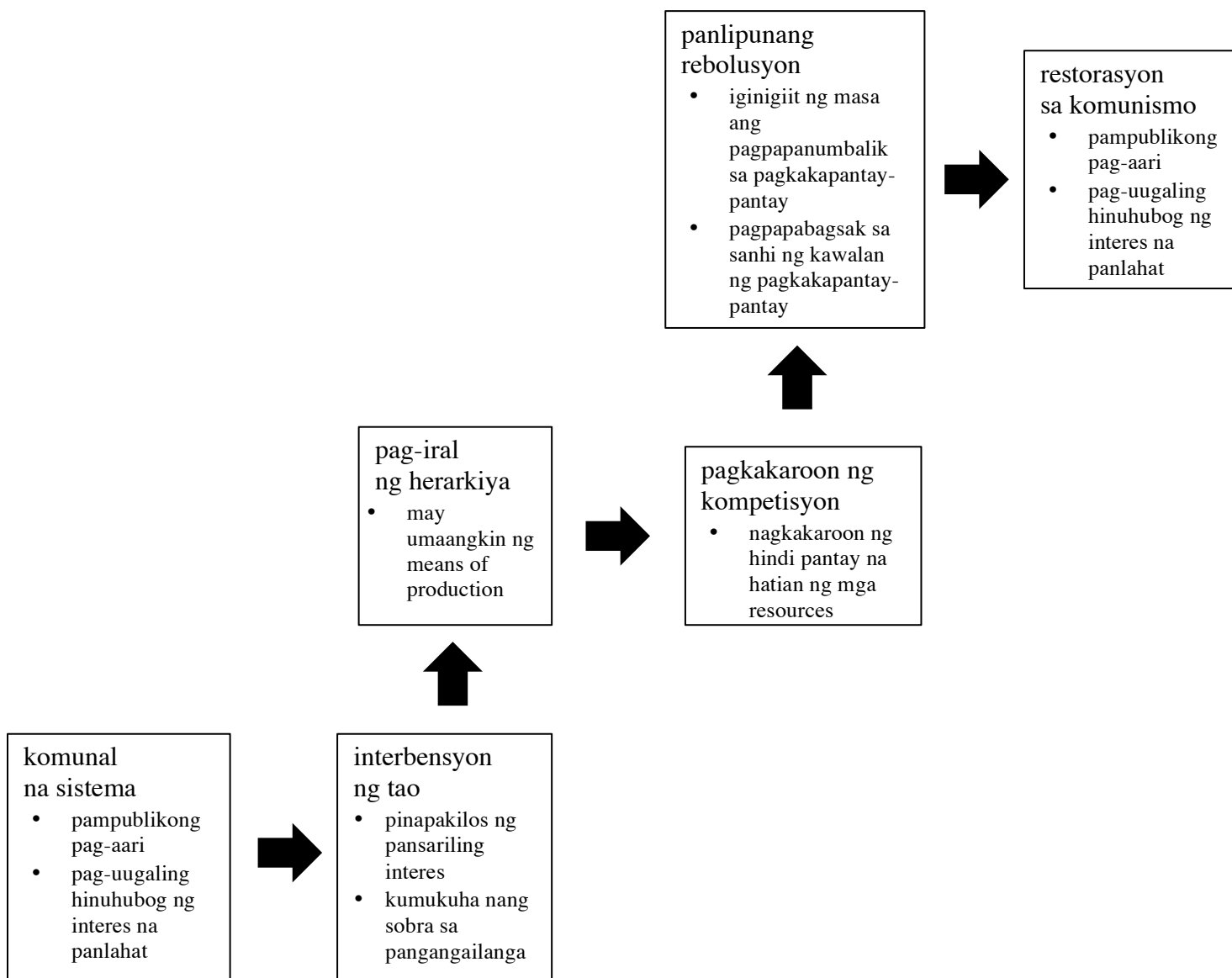
Sa linear na daloy ng mga pangyayari, unang magaganap ang pagkakaroon ng komunal na sistema kung saan ang means of production ay pag-aari ng publiko at ang bawat isa ay hinuhubog ng interes na para sa lahat.

Samantala, ang tao na pinapakilos ng pansariling interes ay lilikha ng interbensyon sa madulas na daloy ng lipunan, na kalaunan ay magtutulak sa kaniya na kumuha nang sobra sa kaniyang pangangailangan.

Sa isang banda, ang pagkuha ng tao nang sobra ay nagiging paraan na rin ng kaniyang pag-angkin sa means of production. Bunsod nito, magsisimulang umiral ang herarkiya sa lipunan. Kasabay nito, nagkakaroon na rin ng kompetisyon dahil sa hindi pantay na hatian ng mga resources.

Ang kawalan ng pagkakapantay na ito ang magtutulak sa masang api na igiit ang pagpapanumbalik ng pagkakapantay-pantay at pagpapabagsak sa sanhi ng kawalan ng pagkakapantay-pantay. Isasagawa ito sa pamamagitan ng panlipunang rebolusyon.

Mula rito, magkakaroon ng restorasyon sa komunismo kung saan may pampublikong pag-aari at kung saan ang pag-uugali ng bawat isa ay hinuhubog ng interes na panlahat.

Pigura 2. *Konseptuwal na Balangkas*

IV, TREATMENT/ STORYLINE/ ISKRIPT/ SHOTLIST

A. TREATMENT

Ang konsepto ng pagkakapantay-pantay at ebolusyon ng sistema ng lipunan ay mga abstraktong ideyang kumplikadong talakayin; kaya isasalaysay ang mga konseptong ito sa paraang tulad ng pagkukuwento ng alamat na mayaman sa mga biswal na simbolismo at representasyon upang epektibong mapaunawa sa mga manunuod.

Sapagkat nasa anyo ng alamat ang pelikula, gagamit ang pelikula ang alegorya. Ayon sa depinisyon ng Princeton University (n.d.), ang alegorya ay tumatawid sa iba't ibang antas ng kahulugan. Sa madaling salita, ang alegorya ay mayroong literal at metaporikal na kahulugan. Ibig sabihin, ang mala-alamat na naratibo ng pelikula ay makatatayo nang mag-isa dahil sa literal na kahulugan nito. Gayunpaman, kung babasahin ang pelikula sa mas mataas na antas, ang bawat pangyayari, tauhan, at lunan ay mayroong metaporikal na kahulugan na maaaring ibagay sa iba't ibang pangyayari sa kasalukuyang lipunan.

Maliban sa nabanggit, idinagdag ng Princeton University (n.d.) na ang alegorya ay maaaring maging kasangkapan sa pagpaparating ng isang sukdulang ironya. Sisikapin din ng pelikula na gamitin ang nang-uuyam na tono ng alegorya lalo pa at tumatalakay ang pelikula sa mga pulitikal na kritisismo sa lipunan.

Karagdagan sa alegorya, gagamit din ang pelikula ng *magic realism*. Ayon sa mga *magic realists*, ang terminong "magic" ay maiuugnay sa mga supernatural, mahiwaga, at kakatwang mga pangyayari. Gayong may mga supernatural na pangyayari, ayon kay Maggie Ann Bowers, nagmumukha itong makatotohanan dahil nagkakaroon ng naturalisasyon o normalisasyon sa pagtanaw sa kakatwang mundo, espasyo, o sistema.

Idinagdag niya pa na angkop ang *magic realism* sa pag-eeksperimento sa mga pulitikal, ontolohikal, o heograpikal na hangganan (Usongo, 2017).

Kaya naman, magiging epektibo ang *magic realism* sa pagsasalaysay ng mala-alamat na naratibo ng pelikula dahil mayroong mga mahihiwagang pangyayari at detalyeng nagmimistulang makatotohanan sapagkat kumakatawan sa mga konkretong pangyayari sa lipunan.

Ayon naman kay Brenda Cooper, mabisa ang *magic realism* sa pagpapakita ng mga transisyon, proseso ng pagbabago, hanggahan, at mga bagay na enggrande. Isa pa, maaaring tingnan ang *magic realism* bilang isang instrumento sa pagsasalaysay ng isang supernatural na pangyayari mula sa realistiko at historikal na perspektiba (Usongo, 2017). Sa mga kadahilanang ito, masasabing malaking tulong ang *magic realism* bilang istilo sa isasagawang pelikula dahil susubukan ng pelikula na magpakilala ng isang imahinaryong lipunan at ang ebolusyong pagdadaan nito.

Sapagkat mala-alamat ang daloy ng naratibo at anyo ng pelikula, nangangailangan ito ng mga pamamaraang gaya ng alegorya at *magic realism* na makatutulong sa pagsasalarawan ng mga makahulugan at kakatwang eksena.

B. STORYLINE

Introduksiyon

Mayroong isang natatanging komunidad na nakabase sa dalampasigang pinaninirahan ng ilang mga mamamayang may kani-kaniyang gawaing ginagampanan para sa kapakanan ng lahat. Halimbawa, ang mangingisda ay may tungkuling magbahagi ng tig-tatlong isda (isa sa umagahan, isa sa tanghalian, at isa sa hapunan) sa bawat mamamayan sa komunidad. Nakakukuha ang lahat ng mga suplay mula sa tagapaghabi na tela, tagakuha ng mga kahoy na panggagatong, tagapag-igib ng tubig, at tagapag- alaga ng mga pananim.

1. Tahimik na naghahapunan ang isang mag-anak habang pinag-uusapan ang kanilang mga ani at ang ginagawang pag-iimpok para sa darating na tagtuyot. Kalaunan, nauwi sa pagpapangaral ng ina ang usapan nang humingi pa ng dagdag na isda ang kanilang anak.
2. Ipinapakita ang gampanin ng bawat miyembro ng komunidad. Tuwing umaga, isa- isang nagtutungo ang mga tao dala ang mga bagay na kanilang pinaghahatian na itinatabi sa kanilang kamalig. Masaya at kuntento ang lahat sa kanilang pinaghahatian.
3. Isang araw, habang naghahapunan ang pamilya ng isang Mangingisda, humingi ng higit sa isang isda ang kaniyang anak. Dahil dito, nangako ang Mangisngisda na kinabukasan ay kukuha siya nang labis para mas mabusog pa ang kaniyang anak.

4. Nagbababa ng kanilang mga huling isda ang mga mangingisda nang mapansin ng iba na kaunti lang nang nahuli ng isa. Ipinaliwanang niyang dulot ito ng pagkaunti ng isda sa dagat na naging dahilan para mabawasan din ang kaniyang huli. Bunsod nito, iminungkahi niya magkaloob ng pag-aalay ang mga tao sa karagatan upang bumalik ang mga isda. Madaling naniniwala ang mga kasamang mangingisda sa kaniyang pagsisinungaling.

5. Dahil sa ginawa ng Mangingisda, nabawasan ang bahagi ng isda na pinaghahati-hatian ng buong komunidad.

6. Habang nakukuntento ang iba sa maliit na bahagi ng pinaghahati-hatiang pagkain, masaya namang pinagsasaluhan ng pamilya ng Mangingisda (na nang-uumit ng isda) ang kanilang hapunan na labis-labis sa dapat nilang pinagpapartehan.

7. Nagpatuloy ang madalang na huli na isda ng Mangingisda habang patuloy ding isinasagawa ng komunidad ang kanilang pag-aalay. Nagtaka at nagduda na ang mga kasama niyang mangingisda sa kaniyang mga ginagawa. Kaya naman, naisip nilang manmanan ang kasamahan.

8. Isinagawa ng mga kalalakihan ang kanilang planong pagmamanman sa Mangingisda. Doon, napatunayan nilang nagsisinungaling ang kanilang kasama at matagal na silang nilililang nito.

9. Kasunod nito, natuklasan ng mga taong nagsisinungaling ang Mangingisda nang marinig nila na sinabi ng anak nito na mayroon silang itinatagong banyera ng isda at sako ng bigas. Nagpapasya ang mga tao na parusahan ang buong pamilya ng Mangingisda.

10. Lumipas ang mga buwan, naranasan ng mga tao ang tagtuyot sa kanilang lugar, subalit hindi naging suliranin ito dahil sumapat ang kanilang mga pangangailangan para sa buong komunidad.

11. Namuhay sa isang malayong lugar ang pamilya ng mangingisda bilang kaparusahan sa kanilang ginawa. Hindi na sila muling makatatanggap ng mga regular nilang natatamasa noon gaya ng tela, tubig, kahoy na panggatong, kamote, at isda. Simula ng puntong iyon, kailangan na nilang pagtrabahuhan mag-isa ang mga pangangailangan nila.

C. ISKRIPT

SEQ 1. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

Tinatanglawan ng ilaw mula sa lampara, ang isang pamilyang binubuo nina Nanay 1, Tatay 1, at Anak 1 ay naghahapunan. Kumakain sila ng tig-iisdang isda at kanin sa dahon ng saging.

Tatay 1:

Ilang kaban lang ang inani natin. Halos wala pa 'to sa kalahati ng inani natin noong nakaraang taon, a. Pero, natitiyak kong sasapat naman ito hanggang dumating ang tagtuyot.

Nanay 1:

Iyan din ang daing ng mga kasamahan natin. Pero huwag ka na mag-aalala pa dahil palagi namang sumasapat ang lahat sa ating pangangailangan.

Anak 1:

(titingnan ang isda sa plato ng kapatid) Kuya, pwede po bang akin na lang ang kalahati ng isda mo? Gusto ko pa kasing kumain, e.

(Magtitinginan ang mag-asawa. Babaling si Nanay 1 kay Anak 1).

Nanay 1:

Anak, kung kukunin mo ang kalahati ng isda ng kuya mo, siya naman ang hindi mabubusog. Pare-pareho tayong may tig-iisang isda kaya hindi mo na dapat kunin ang bahagi ng kuya mo.

Anak 1:

Pero 'nay... (titingin sa kuya niya na tila nagpapaawa pa).

Tatay 1:

Anak, gusto mo bang magutom ang kuya mo, sige ka ikaw ang kakainin niya mamaya. (At biglang magtatawanan ang pamilya)

SEQ 2. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Abala ang mga tao sa pang-araw-araw nilang gawain. May mga mangingisda na kadadaong lang sa pampang at nagbababa ng huli nilang isda. Ang ilang kalalakihan naman ay may pasan na sako ng palay habang ang mga kakababaihan ay nagbabayo at nagtatahip. Bawat isa ay may mga bitbit na bagay na

kanilang dinadala sa isang kamalig. Ang lahat ng naiipong ani na palay, panggatong, tubig, isda at iba pa ay dito nila dinadala.

SEQ 3. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

Tahimik na naghahapunan ang isang pamilya habang pinaparte-parte ni Nanay 2 ang kanin at ulam para sa plato ng kaniyang mga anak.

Anak 2:

'Nay, dagdagan nyo po ang isda ko.

Nanay 2:

Hindi maaari anak, tig-iisa lang ang lahat.

Anak 2:

Palagi na lang pong isang isda lang ang nakukuha ko, e. Hindi na po ako nabubusog sa isa lang.

Magtitinginan ang mag-asawa. Bilang mangingisda, maaawa si Tatay 2 sa kaniyang anak na tila nakaramdam ng kakaibang pagkagutom kaya ibibigay niya ang kalahati ng kaniyang isda kay Anak 2.

Tatay 2:

(Ilalagay ang kalahati ng isda sa dahon ng saging ng anak) O, ito anak.

Nanay 2:

Nilalabag mo ang tuntunin ng ating komunidad.

Tatay 2:

Ako na ang bahala. Dadagdagan ko na lang ang kukunin kong parte bukas.

SEQ 4. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Masayang nag-iimbak ang mga tao ng kanilang mga pagkain sa kanilang kamalig nnang dumating ang mga mangingisda. Isa-isa silang nagbababa ng kanilang mga huli. Napansin ng iba na tila kakaunti ang huli ng isang mangingisda.

Lalaki 1:

Iyan lang ang nahuli mo?

Tatay 2:

Ito lang lahat. Nagsisimula nang umalis ang mga isda sa ating lugar kaya ito lang ang nahuli ko. Kayo ba?

Lalaki 2:

Aba'y hindi naman nagbago ang aming huli. Pero dahil mas kaunti ang sa iyo, mababawasan tayong lahat ng parte.

Tatay 2:

Baka dapat tayong magbigay ng alay sa karagatan para dumami ulit ang huli natin.

Lalaki 1:

Pero kung babawasan pa natin ang mga imbak natin para sa pag-aalay, tiyak na hindi sasapat sa tagtuyot.

Tatay 2:

Kayo ang bahala, pero tiyak kong sa susunod na mga araw, paunti nang paunti ang mahuhuli natin.

(Napabuntong-hininga ang mga kalalakihan)

SEQ 5. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO.GABI.

Nakatingin lang ang buong pamilya sa nakahain sa kanilang hapag. Nang biglang magsalita ang bunsong anak.

Anak 1:

Hindi ko po kukunin ang kalahati ng kay kuya.

(nakangiting nakatingin sa kapatid, may himig ng pagbibiro)

Kuya 1:

E pag kinuha mo pa ang kalahati ko, talagang wala na ako. Tig-kakalahati na lang tayo, e.

Tatay 1:

Pasensya na kayo, anak. Kaunti ang nahuling isda ngayon. Sabi nila umaalis na raw ang isda sa lugar natin.

Anak 1:

Pati ang mga tanim n'yo po ba 'Nay kumukonti na rin?

Mas kaunti na rin po kasi ang kanin ko, e.

Nanay 1:

Sa ngayon lang iyan, anak. Binigay ang ibang palay bilang alay nang sa gayon, bumalik ang isda sa lugar natin. Lahat naman tayo rito ay ganiyan din ang parte dahil kapag kumuha ka...

Anak 1:

nang sobra, magugutom ang iba. (At muling bumulahaw ng tawa ang lahat ng miyembro ng pamilya)

SEQ 6. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

Masayang kumakain ang buong mag-anak. Halos umapaw ang kanin at ulam sa kanilang mga plato. Namumuwal din sa pagkain at pagsubo ang mga anak na sobrang nasisiyahan sa kanilang hapunan.

Tatay 2:

Kain nang kain ha. Ubusin ninyong lahat 'yan.
Bukas, mas marami pa tayong pagsasaluhan.

Anak 2:

Marami po ba ang huli ninyo ngayon 'Tay? Sana laging ganito para mas mabusog ako.

Tatay 2:

Oo anak, palagi na tayong ganito. Lalo pa't madali lang naniniwala sa akin ang mga mga kasamahan natin. (Tatawa nang malakas at biglang masasamid)

Nanay 2:

O, ayan na nasamid na ang tatay nyo. Dali at kumuha ka ng tubig.

(Dali-daling kumuha ng tubig sa kusina ang anak. Doon ay makikita niya ang isang banyera ng isda at ilang sako ng bigas.)

SEQ 7. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Maagang nagtipon-tipon ang mga tao. Pinag-uusapan ang patuloy na pagkaunti ng kanilang mga nagpapartehan sa kanilang araw-araw na pangangailangan. Sa di kalayuan, isang umpok naman ng kalalakihan ang nakamasid kay Tatay 2 (mangingisda).

Lalaki 1:

Nakagpatataka naman na palagi siya ang laging kaunti ang huli. Samantalang ang karamihan sa atin na

pumapalaot ay ganoon pa rin naman ang naiuuwi dito sa mga kasama natin.

Lalaki 2:

Oo nga. Maliban doon, naikuwento ng anak ko na sabi ng anak niya ay marami silang isda at bigas sa kanilang bahay. Kahit marami daw ang kainin nila'y hindi ito nauubos.

Tatay 1:

Paano mangyayari iyon, e pantay naman palagi ang ating hatian sa lahat.

Lalaki 1:

May hinala ako, mga kasama. Pero hindi pa ako nakatitiyak. Kung papayag kayo, bakit hindi natin sundan at manmanan ang taong ito.

(Nag-isip saglit ang mga kalalakihan, at maya-maya pa ay sabay-sabay na tumungo sa tinuran ng kasama.)

SEQ 8. EXT.MALAPIT SA BAYBAYIN. MADALING-ARAW.

Isang lalaki ang tahimik na humihila ng bangka sa pampang. Palinga-linga pa ito at nang makitang walang ibang tao,

maliban sa kanya, nagmamadali niyang ibinaba ang isang banyera ng isda at hinila patungo sa kaniyang bahay. Maya-maya pa'y bumalik ang mangingisda at pinasan naman ang isang sako habang mabilis na naglalakad pabalik sa kaniyang tirahan. Lingid sa kaniyang kaalaman, tatlong lalaki ang nakamasid sa kaniya at lihim na sinundan sa kaniyang tirahan. Doon, nasilip nilang totoong may malaking banyera ng isda at ilang sako ng bigas sa tagong bahagai ng kaniyang bahay.

SEQ 9. EXT. SA KOMUNIDAD, MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Maagang nagkatipon-tipon ang mga tao, hindi para ilagay sa kamalig ang kanilang mga ani o nahuli, kundi para magpulong. Malaki na ang kumpulan ng tao nang dumating ang mangingisda na nagtataka sa kung ano ang nangyayari habang hinihila ang isang banyera na halos di pa nangangalahati ang lamang isda.

Tatay 2:

Ano ang nagyayari? Pasensya na tinanghali ako sa laot. Halos wala na akong ma... (Hindi na natapos ng mangingisda ang kaniyang sasabihan dahil nagulat siya nang nasa harap na ng mga tao ang kaniyang pamilya at tila nakikipagtalo sa mga tao.

Tatay 1:

Alam na namin ang ginagawa mo. Kumuha ka nang higit sa dapat pinaghahatian nating lahat.

Lalaki 1:

Maliban diyan ay nilinlang mo pa kami nang kunin mo pati ang dapat na iaalay natin para sumagana ulit ang huli nating isda.

Tatay 2:

Hindi ko alam ang sinasabi ninyo. Wala akong alam sa mga ibinibintang ninyo sa akin. (Habang patakpong lalapit sa kaniyang mag-iina.) Isa pa ano ang kinalaman ng pamilya ko dito?

Anak 2:

'Tay, ayaw kasing maniwala ng mga kalaro ko na marami tayong isda sa bahay natin e, kaya ipinakita ko po sa kanila. (Mangiyak-ngiyak na sabi ng bata sa kaniyang tatay.)

Tatay 2:

Naku, nalintikan na. (Tila hiyang-hiya, ngunit patuloy pa ring kinukumbinse ang mga tao na hindi totoo ang ibinibintang sa kaniya.)

Mga kasama, hindi ko magagawa iyon. Kung ano ang nahuhuli ko'y ibinigay kong lahat...para sa ating lahat, hindi ba? (pilit na nangungumbinse)

Lalaki 1:

Kaya pala, nakita ka naming hila-hila papunta sa inyong bahay, sa halip na sa ating kamalig, ang huli mong isda kanina. (May himig na pagkainis at pasugod pang kinokompronta ang mangingisda)

(Bago pa nakapagsalita ang mangingisda, isang banyera ng isda na ang hinila ng isang lalaki galing sa kaniyang bahay. Hindi na siya nakapagsalita pa.)

Anak 1:

Kapag kumuha po kayo nang sobra, magugutom po ang iba.

SEQ 10. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Ilang buwan ang nakalipas, sumapit ang tagtuyot sa kanilang lugar ngunit masaya pa rin ang mga tao dahil naging sapat ang lahat ng kanilang pangangailangan. Makikita pa rin na pantay-pantay ang hatian ng mga tao sa lahat ng kanilang inaani o nahuhuli.

SEQ 11. EXT. SA IBANG KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

Sa isang maliit na kubo, nag-aalmusal ng tig-kalahating kamote sina Nanay 2 at Anak 2 habang malungkot na nakamasid ang lalaking halos gula-gulanit na ang kasuotan. Naiilawan ng mapusyaw na ilaw ng gasera ang loob ng kaniyang bahay. Nakatanaw lamang sa malayo at nagsabi na...

Tatay 2:

Kapag kumuha ka nang sobra, magugutom ang iba.

Kapag kumuha ka ng sobra...

magugutom...

ang iba.

D. SHOT LIST

SEQ 1. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	naghahapunan ang isang pamilya	still	wide	eye level	multiple
2	nag-uusap ang mag-asawa	still	medium	eye-level	two-shot
3	tinitingnan ng anak ang plato ng kaniyang kapatid	still	close-up	low angle	single
4	pangangaralan ng nanay ang anak, titingin ang anak sa kaniyang kapatid	still	medium, over the shoulder ng tatay	eye-level	multiple
5	magpapatawa ang tatay, magtatawanan ang pamilya	still	wide	eye-level	multiple

SEQ 2. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	makikita ang buong komunidad na abala	still	wide, drone	bird's eye view	multiple
2	makikita ang lupon ng mga mangingisda na kadadaong lang	still	full, drone	bird's eye view	multiple
3	may pasan na sako ng palay ang kalalakihan	still	full, drone	bird's eye view	multiple
4	nagbabayo at nagtatahip ang kababaihan	still	full, drone	bird's eye view	multiple
5	ang iba ay may mga bitbit na bagay na dindala sa kamalig	still	full, drone	bird's eye view	multiple

SEQ 3. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	pinagpaparte-parte ng nanay ang kanin at ulam	still	wide	eye-level	multiple
2	nag-uusap ang nanay at anak	still	medium	eye-level	two-shot
3	magtitinginan ang	still	medium	eye-level	two-shot

	mag-asawa, makikita sa mata ng mangingisda ang pagkaawa sa anak				
4	ilalagay ng tatay ang kalahati ng isda sa dahon ng saging ng anak	still	medium	eye-level	two-shot
5	mangangaral ang nanay	still	close-up, reverse	eye-level	single
6	sasagot ang tatay	still	close-up, reverse	eye-level	single

SEQ 4. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	nag-iimbak ang mga tao sa kamalig, dumating ang mga mangingisda, binabawala ang kanilang mga nahuling isda	still	wide	eye-level	multiple
2	makikita ang banyera ng isang mangingisda na kakaunti ang lamang isda	handheld	close-up	high angle	single
3	nagulat ang iba na kakanti ang huli ng nasabing mangingisda	still	wide	eye-level	multiple
4	dayalogo ng lalaki 1	still	medium-full, reverse	eye-level	single
5	dayalogo ng tatay 2	still	medium-full, reverse	eye-level	single
6	dayalogo ng lalaki 2	still	medium-full, reverse	eye-level	single
7	palitan ng dayalogo nina tatay 2 at lalaki 1, magbubuntong-hininga ang kalalakihan	still	wide	eye-level	multiple

SEQ 5. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO.GABI.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	naghahapunan ang pamilya	still	wide	eye-level	multiple
2	nag-uusap ang magkapatid	still	medium, over the shoulder ng tatay	eye-level	two-shot
3	hihingi ng pasensya ang tatay	still	medium, reverse	eye-level	single
4	mag-uusap ang nanay at ang anak	still	medium	eye-level	two-shot
5	tumatawa ang buong pamilya	still	wide	eye-level	multiple

SEQ 6. INT. SA LOOB NG BAHAY-KUBO. GABI.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	naghahapunan ang pamilya	still	wide	eye-level	multiple
2	namumuwal sa pagkain at pagsubo ang anak	still	medium	eye-level	single
3	nag-uusap ang mag-ama	still	medium	eye-level	two-shot
4	uutusan ng nanay ang anak na kuhaan ng tubig ang kaniyang tatay	still, pan	medium-full	eye-level	two-shot
5	makikita ang isang banyera ng isda at ilang sako ng bigas	still	close-up	high angle	single

SEQ 7. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	nagtipon-tipon ang mga tao, nag-uusap-usap	still	wide	eye-level	multiple
2	pinagmamasdan ng kalalakihan si tatay 2	handheld	medium ng kalalakihan, full ng tatay 2	eye-level	multiple
3	nag-uusap sina lalaki 1, lalaki 2, at tatay 1	still	medium-full	eye-level	multiple

SEQ 8. EXT.MALAPIT SA BAYBAYIN. MADALING-ARAW.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	hinihila ng isang lalaki ang isang banyera ng isda papunta sa kaniyang tirahan, babalik sa may dalampasigan upang kunin ang isa pang sako	handheld	wide	POV ng tatlong lalaking sumisilip	single
2	makikita ang tatlong lalaking nagtatago at nakasilip	still	close-up	eye-level	multiple

SEQ 9. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	may kumpulan ng mga tao malapit sa kamalig, darating si tatay 2 na takang-taka	still	wide	eye-level	multiple
2	dayalogo ng tatay 2	handheld	close-up	eye-level	single
3	makikita ang pamilya 2 na nakikipagtalo sa mga tao	handheld	medium-full	POV ni tatay 2	multiple
4	dayalogo nina lalaki 1 at lalaki 2	still	medium, reverse	eye-level	two-shot
5	dayalogo ni tatay 2, darating si anak 2, dayalogo ni anak 2	still	medium-full, reverse	eye-level	single
6	dayalogo nina tatay 2 at lalaki 1	still	medium, reverse	eye-level	two-shot
7	makikitang may hinihilang banyera ng isda mula sa tirahan ni tatay 2	still	medium-full, reverse	eye-level	multiple
8	lina ni anak 1	still	close-up	eye-level	single

SEQ 10. EXT. SA KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	makikita ang buong komunidad na abala	still	wide, drone	bird's eye view	multiple
2	makikita ang lupon ng mga mangingisda na kadadaong lang	still	full, drone	bird's eye view	multiple
3	may pasan na sako ng palay ang kalalakihan	still	full, drone	bird's eye view	multiple
4	nagbabayo at nagtatahip ang kababaihan	still	full, drone	bird's eye view	multiple
5	ang iba ay may mga bitbit na bagay na dindala sa kamalig	still	full, drone	bird's eye view	multiple

SEQ 11. EXT. SA IBANG KOMUNIDAD. MALAPIT SA BAYBAYIN. UMAGA.

SHOT	DESCRIPTION	MOVEMENT	TYPE	ANGLE	COMPOSITION
1	nag-aalmusal ang mag-ina, makikitang nakamasid si tatay 2 sa bintana	still, pan	wide	eye-level	two-shot
2	lina ni tatay 2	still	close-up, BG ang mag-ina	eye-level	multiple

V. PROSESO NG PRODUKSIYON

A. PRE-PRODUCTION

Sa pre-production, ang mga bagay na pangunahing pagtutuunan ng pansin ay ang mga sumusunod: pagsusulat ng final script, paghahanap ng pinakaakmang shooting location, pagpapareserba ng mga kakailanganing equipment, pagbubuo ng crew, pagtutuklas sa mga magiging artista, pagsasagawa ng mga pagpupulong, pag-eensayo sa mga artista, at paghahanda para sa kabuuan.

Sa bakasyon, mula Disyembre 2017 hanggang Enero 2018, isusulat ko na ang aking final script.

Sa ika-apat na linggo ng Disyembre hanggang sa ikalawang linggo ng Enero, isasagawa ang pagbisita at pagpapasya sa pinakaakmang shooting location. Sa ngayon, mayroon nang tatlong shooting locations na pagpipilian: 1) sa Tanza, Cavite, 2) sa Taal, Batangas, at 3) sa San Narciso, Zambales. Sa parehong buwan na rin hihingi ng permiso mula sa mga kinauukulang tao.

Sa pagsisimula ng ikalawang semestre sa Enero, magpapareserba na ng mga hihiraming equipment mula sa Unibersidad ng Pilipinas Film Institute (UPFI) na bubuuin ng mga sumusunod: Canon 5D, portable LED lights, dalawang set ng lapel, boom set, H6 recorder, tripod, stabilizer, clapper, at extension plug. Kasabay nito, bubuuin ko na ang ang aking skeleton crew: cinematographer, gaffer, production designer, editor, sound recordist, sound designer, musical scorer, crowd control, casting director, at production manager.

Gugugulin ang Pebrero sa pagtutuklas ng mga lead actors at actresses sa tulong ng aking casting director. Ang iba pang mga extras ay kukunin na lamang sa mismong

shooting location na napili. Sa parehong buwan, magsasagawa ng mga oryentasyon sa buong cast at crew ukol sa aking bisyon at mga plano sa isasagawang pelikula. Magkakaroon din ng mga paminsan-minsang pagpupulong na ilalaan sa cinematographer at production designer upang linawin ang daloy ng naratibo, karakterisasyon, disenyo, at mga karagdagang kahingiang hihilingin sa paggawa ng pelikula.

Sa Marso, bibisitahin muli ang napiling shooting location upang bigyan ng oryentasyon ang komunidad ukol sa proyekto at upang humingi ng kooperasyon mula sa mga mamamayang nakatira roon na malugod na pumapayag na umarte sa pelikula. Sa parehong buwan, magkakaroon ng mga ensayo sa blocking sa pagitan ng mga artista upang maging madulas ang daloy ng shooting.

Ang mga natitirang araw bago dumating ang araw ng shooting ay gugugulin sa mas marami pang paghahanda para sa kabuuang proyekto.

B. PRODUCTION

Sa gabi ng Abril 6, magtutungo ang buong production team sa napiling shooting location. Inaasahang tatagal ang shooting mula umaga ng Abril 7 hanggang gabi ng Abril 9.

Ang nakikita kong magiging pinakamalaking hamon ay ang pagkontrol sa maraming tao na nasa set. Kaya naman, malaki ang magiging gampanin ng taong maaatasan sa crowd control, at inaasahan ko ring gagawin ng cinematographer, gaffer, production designer, sound recordist, at production manager ang kani-kanilang tungkulin upang hindi lumampas sa 12 oras ang shooting bawat araw. Sisikapin naming striktong sundin ang call sheet na ihahanda ng production manager.

Sa gabi ng Abril 9, muling luluwas ang production team pauwi.

C. POST-PRODUCTION

Isang buwan ang iuukol sa paghahabi, pagdidisenyo ng tunog, at paglalapat ng musika sa pelikula. Dalawang linggo ang ipagkakaloob na panahon sa editor habang tig-isang linggo naman ang ipagkakaloob sa magdidisenyo ng tunog at sa maglalapat ng musika.

Sa proseso ng paghahabi, magbibigay ako sa editor ng suhestiyon sa kabuuang plano ko sa magiging daloy ng pelikula. Magkakasundo kami sa antas ng kompromisong maaari kong pahintulutan. Magiging partikular ako sa ritmo ng pagkakaputol at kalinawan ng lohikal na pagkakasunud-sunod ng mga eksena.

Samantala, ang bibigyang-pansin ko naman sa pagdidisenyo ng tunog ay ang paglilinis sa rekord ng mga dayalogo. Magiging mahigpit din ako sa paggigiit sa pagdadagdag ng folly sa taga-disenyo ng tunog, kung maaari.

Huli, bibigyan ko ng babala ang taga-lapat ng musika na maging maingat sa pagpili ng musikang iaangkop sa pelikula. Gayong may melodramang pahiwatig ang naratibo, higit dapat na lumutang ang tono ng pang-uuyam at matalim na pulitikal na kritisismo sa musika.

VI. SCHEDULE

A. PRE-PRODUCTION

1. Pagsusulat ng final script - Disyembre 2017 - Enero 2018
2. Paghahanap ng shooting location/ - Disyembre 18, 2017 - Enero 12, 2018
paghingi ng permiso sa barangay
3. Pagpapareserba ng equipment - Enero 15 - Enero 19
4. Pagbuo ng crew - Enero 15 - Enero 31
5. Paghahanap ng mga artista - Pebrero 1 - Pebrero 16
6. Oryentasyon sa production team - Pebrero 17 - Pebrero 23
7. Pagpupulong kasama ang crew - Pebrero 24 - Pebrero 28
8. Oryentasyon sa komunidad - Marso 1 - Marso 16
9. Ensayo kasama ang mga artista - Marso 17 - Marso 31

B. PRODUCTION

1. Pagtungo sa shooting location - Abril 6
2. Shooting - Abril 7 - Abril 9
3. Pag-uwi - Abril 9

C. POST-PRODUCTION

1. Paghahabi - Abril 10 - Abril 21
2. Pagdidisenyo ng tunog - Abril 22 - Abril 28
3. Paglalapat ng musika - Abril 29 - Mayo 6

VII. BUDGET

1. Cast	-	Php 14,700
a. pangunahing tauhan: Php 1,500 x 3 araw	-	Php 4,500
b. 17 na extras: Php 200 x 3 araw	-	Php 10,200
3. Location fees: Php 500 x 3	-	Php 1,500
4. Food: Php 6,000 x 3	-	Php 18,000
5. Transportation	-	Php 6,000
6. Equipment	-	Php 8,000
7. Others	-	Php 5,000
TOTAL	-	Php 53,200

VIII. SANGGUNIAN

Campbell, A. (2012). *Socialism, Communism and Revolution*. Utah, USA: Utah Univesity Press.

Cruz, E. (2017). *Income Inequality and Populism*. Retrieved Nobyembre 20, 2017, mula sa <http://www.philstar.com:8080/opinion/2017/01/19/1664070/income-inequality-and-populism>

Guerrero, A. (1980). *Maikling Kurso sa Lipunan at Rebolusyong Pilipino*. Philippines: Philippines Research Center.

Moseley, K. at Wallerstein, I. (1978). *Pre-Capitalist Social Structures*. New York, USA: Brooklyn College.

Nordahl, R. (1986). *Marx on Evaluating Pre-Capitalist Societies*. Dordrecht, Netherlands: D. Reidel Publishing Company.

Princeton University. (n.d.). *Allegory*. New Jersey, USA: Princeton University Press.
Retrieved Nobyembre 20, 2017, mula sa <http://assets.press.princeton.edu/chapters/i9698.pdf>

Raymundo, M. (2017). *Oligarchy Breeds Poverty*. Retrieved Nobyembre 20, 2017, mula sa <http://www.opinyon.com.ph/index.php/2447-oligarchy-breeds-poverty>

Usongo, K. (2017). *The significance of magical realism in the novels of Elechi Amadi*.

Colorado, USA: The Journal of Commonwealth Literature.